

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Sami Koski

Media puolivallattoman presidentin viestinviejänä

Onko Sauli Niinistö saanut iltapäivälehdiltä kiltimpää
kohtelua kuin Tarja Halonen?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi YAMK

Digitaalisten mediapalvelut

Opinnäytetyö

1.11.2020

Tekijä(t) Otsikko	Sami Koski Media puolivallattoman presidentin viestinviejänä: Onko Sauli Niinistö saanut iltapäivälehdiltä kiltimpää kohtelua kuin Tarja Halonen?
Sivumäärä Aika	66 sivua + 1 liitettä 1.11.2020
Tutkinto	Medianomi YAMK
Tutkinto-ohjelma	Digitaaliset mediapalvelut (YAMK)
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	Lehtori Antti Pönni
<p>Sauli Niinistön suosio on ollut poikkeuksellista vuonna 2012 alkaneen presidenttikauden aikana. Uutisia lukiessa tuntuu välillä siltä, että Niinistöön suhtaudutaan positiivisemmin kuin muihin Suomen päättäjiin: milloin Niinistö on pelaamassa jääkiekkoa pikkupoikien kanssa, milloin tapaamassa isojen valtioiden päämiehiä Yhdysvalloissa, Venäjällä tai Kiinassa.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan sitä, ovatko suomalaiset iltapäivälehdet Iltalehti ja Iltasanomat suhtautuneet vähemmän kriittisesti Sauli Niinistön kuin Tarja Halosen ensimmäiseen presidenttikauteen. Tämä aineisto koostuu näiden iltapäivälehtien etusivuista 12 vuoden ajalta.</p> <p>Kaikkiaan opinnäytetyössä on tutkittu 7 260 iltapäivälehden etusivua. Tuona aikana julkaistiin 796 etusivua, jota myytiin istuvalla presidentillä tai esimerkiksi hänen lähipiiriinsä liittyvällä uutisella.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli määrällinen sisällönerittely, mutta aineiston analyysi on myös osittain laadullinen. Määrällistä sisällönerittelyä käytän kohdissa, joissa haluan saada eksaktia tietoa, miten monta negatiivista tai positiivista otsikkoa presidenteistä on iltapäivälehdissä kirjoitettu. Kun on tarkoitus tutkia, millaisia nämä otsikot ovat olleet ja miksi nämä otsikot ovat olleet sellaisia kuin ovat olleet, käytän hyväkseni laadullisen sisältöanalyysin menetelmiä.</p> <p>Opinnäytetyössä selvisi, että molemmissa iltapäivälehdissä Sauli Niinistöä on kohdeltu vähemmän kriittisesti kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan. Niinistöä koskevista artikkeleista noin 27 prosenttia oli positiivisia, kun Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella määrä oli vain 16 prosenttia. Niinistöstä kirjoitetuista artikkeleista 14 prosenttia oli negatiivisia, kun Halosen kohdalla luku oli 24 prosenttia.</p> <p>Opinnäytetyön lopussa esitän, että presidentti Niinistön lehdistösuosion syynä on osittain internetaikakauden kehitys, jolloin toimittajat haluavat saada kiireen keskellä lukijoiltaan mahdollisimman paljon klikkejä ja huomiota. Olisi paikallaan tutkia, miten media pystyisi välttämään tilanteen, jossa poliitikot käyttävät uutistyön kiirettä hyväkseen. Myös sitä olisi tutkittava lisää, miten tiedotusvälineet voisivat uutisoida päättäjistä tasapuolisesti ilman, että uutisoidaan vain poliitikoista, joiden tiedetään kiinnostavan sosiaalisen median kävijää.</p>	
Avainsanat	Journalismi, presidentti, iltapäivälehdet, Halonen, Niinistö

Author(s) Title	Sami Koski From Watchdog to Presidential Lapdog: Media Portrayal of President Niinistö in Comparison with Former President Halonen
Number of Pages Date	66 pages + 1 appendices 1 July 2020
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Digital Service Design
Specialisation option	
Instructor(s)	Antti Pönni, Senior Lecturer
<p>Sauli Niinistö was elected President of the Republic of Finland in January 2012, and he has enjoyed unprecedented levels of support since the election. Over 90 percent of respondents in various surveys have estimated Niinistö's presidency as being at least satisfactory.</p> <p>This thesis analyses whether Finnish middle-market newspapers Iltalehti and Ilta-Sanomat have also published more positive articles about President Niinistö than former President Tarja Halonen.</p> <p>The thesis focuses on articles published during the first presidential terms of Niinistö and Halonen, covering 12 years and 7,260 issues of Iltalehti and Ilta-Sanomat. Focuses is on the front pages of these issues: in total, 796 front pages featured a headline about the sitting President.</p> <p>The study consists of quantitative research based on content analysis. Qualitative methods will also be used in analysing the content of the headlines and reasons behind choosing these headlines. Quantitative methods will be used to get exact information on the number of negative or positive headlines, for instance.</p> <p>The research showed that Iltalehti and Ilta-Sanomat published more positive articles about President Niinistö than about President Halonen during their first presidential terms. 27 percent of articles about President Niinistö were positive compared to only 16 percent of articles about President Halonen. In addition, articles about Niinistö were negative in only 14 percent of cases compared to 24 percent of articles about Halonen.</p> <p>Based on the results, I claim that part of this positive publicity is the consequence of a new media era. Newspapers want to get readers and when they want to get readers and clicks, and publishing news about politicians' social media posts is a faster and cheaper way to achieve this than traditional investigative journalism. More research is needed in order to prevent politicians from exploiting the media's rush to publish and to avoid turning journalists from watchdogs to lapdogs.</p>	
Keywords	Journalism, communication, tabloid newspapers, middle-market newspapers, politics, Halonen, Niinistö, presidency, president

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Iltapäivälehtien tarina	3
2.1	Mäntsälän kapinasta kilpailijan saapumiseen	3
2.2	Taistelu verkon herruudesta	5
3	Tutkimusaineisto ja menetelmä	8
3.1	Miksi tutkitaan?	8
3.2	Tutkimuskysymys	9
3.3	Näin tutkitaan	10
4	Aineiston luokittelu	11
4.1	Näin luokiteltiin	15
5	Tutkimustulokset	20
5.1	Aineiston yleiskuva	21
5.2	Halosen etusivut	23
5.3	Niinistön etusivut	33
5.4	Tulosten yhteenveto	43
6	Johtopäätökset	51
	Lähteet	58

1 Johdanto

Alun perin tämän opinnäytetyön johdanto alkoi epämääräisellä viittauksella syntymävuoteeni 1990. Johdannossa viitattiin 1990-luvun alun suuriin muutoksiin, kuten Berliinin muurin murtumiseen, Neuvostoliiton hajoamiseen ja sitä seuranneeseen Baltian maiden uudelleen itsenäistymiseen.

Elettiin suurten murrosten aikaa, ja Suomessakin oli kulunut vasta muutama vuosi maan pitkäaikaisimman presidentin Urho Kekkosen kuolemasta.

Tässä opinnäytetyössä tutkin, käsittelivätkö iltapäivälehdet vähemmän kriittisesti Sauli Niinistöä ensimmäisellä presidenttikaudella kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan.

Mielenkiintoinen aihe, jonka lähtöpiste on 1970–1980-luvuissa ja Urho Kekkosen Suomessa. Vielä muutamaa vuotta ennen syntymääni Kekkosen terveydentilaa salailtiin – ja Suomessa ylipäänsä oli presidentti, joka hajotti hallituksia ja joka oli ollut virassa yli 25 vuotta.

Siitä huolimatta välillä tuntui turhauttavalta istua Helsingissä Pasilan kirjastossa seläämassa mikrofilmejä Tarja Halosen presidenttikaudelta. Mitä sitten vaikka Halosta olisikin kohdeltu kriittisemmin kuin Niinistöä? Kun presidentiltä on riisuttu käytännössä kaikki valta sisäpolitiikassa, onko sillä väliä, että kaupallinen media suitsuttaa Suomen ulkopolitiikan maskottia.

Sitten tuli koronakriisi ja esitys nyrkistä. Lyhyesti avattuna kyse oli siitä, että tasavallan presidentti Sauli Niinistö esitti pääministeri Sanna Marinille (sd) ja muutamalle muulle keskeiselle ministerille ehdotuksen operatiivisen nyrkin perustamisesta koronakriisin kaltaisia tilanteita varten. Tämä tapahtui kirjallisesti ennen ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan eli tp-utvan kokousta. Vasta historiantutkimus todennäköisesti paljastaa tarkemmin, jos paljastaa, mistä esityksessä lopulta oli kysymys. Joka tapauksessa esityksellään Niinistö osallistui ainakin sisäpoliittiseen keskusteluun. Kiellettyä se ei ole, mutta vuonna 2000 uusitun perustuslain mukaan presidentin valtaoikeudet koskevat käytännössä vain ulkopolitiikkaa – eivät sisäpolitiikkaa.

Tässä opinnäytetyössä ei tutkita sitä, mitä kritiikittömästä suhtautumisesta presidenttiin seuraa. Niinistön esitys oli kuitenkin osoitus siitä, miksi on tärkeää, että lehdistö suhtautuu kriittisesti vallanpitäjiin. Suosittu vallanpitäjä käyttää vallan ja annetun tilan kyllä hyväkseen. Olisi vaikea uskoa, että epäsuosittu presidentti olisi tehnyt vastaavaa ehdotusta, kun tiedetään, että presidentin valta ulottuu lähes pelkästään ulkopoliittikkaan. Todennäköisesti media olisi saanut sisäpiiristä tietoonsa epäsuositun presidentin ehdotuksen.

Mielenkiintoni tutkimuskysymystä kohtaan lähti liikkeelle siitä, että aivan Suomen lähihistoriassa presidentti-instituutio on muistuttanut aivan toista kuin nykymuotoista länsimaista demokratiaa. Yhtä lailla kiinnostukseni tutkimuskysymykseen on lähtenyt liikkeelle myös tämän opinnäytetyön kirjoitushetkellä tasavallan presidenttinä toimivan Sauli Niinistön poikkeuksellisesta kansansuosioista. Työssäni Iltalehdessä olen nähnyt, miten paljon Niinistöstä on kirjoitettu positiivisia juttuja ja miten paljon Niinistöstä kirjoitetut jutut ovat poikkeuksetta uponneet internetyleisöön.

Syynä nimenomaan iltapäivälehtien tutkimiseen on se, että Suomessa iltapäivälehdet peilaavat kauppojen lehtihyllyissä sitä, mistä maassa keskustellaan: tyrmistykö kansa pääministerin leikkauslistoista vai iloitseeko se suomalaishiihtäjien huippusuorituksista. Iltapäivälehtien historia on Suomessa myös vahvasti yhteiskunnallinen. Esimerkiksi Iltasanomat perustettiin Mäntsälän kapinan vuoksi Helsingin Sanomien iltapäiväpainokseksi.

Sauli Niinistön presidenttikautta on tutkittu muutamissa pro gradu -tasoisissa opinnäytetöissä sekä politiikan tutkimuksen että viestinnän tutkinto-ohjelmissa. Ilari Väänänen (2016) tutki, miten presidentti Niinistöä ja hänen puolisoaan Jenni Haukiota käsitellään aikakauslehdissä. Jarmo Panula (2017) puolestaan selvitti, millaisin diskurssein Sauli Niinistö esitettiin Helsingin Sanomien ja Iltasanomien kolumneissa vuonna 2016. Miinukka Tuominen (2015) tutki, miten presidentti Tarja Halosen sukupuoli on esiintynyt mediassa vuosina 2000–2012. Sen sijaan sellaista tutkimusta ei tietooni ole tullut, jossa vertailtaisiin median suhtautumista Niinistöön ja Haloseen.

Nimenomaan Tarja Halosen ja Sauli Niinistön vertailu osoittautui järkevimmäksi, koska kyseisten presidenttien ensimmäisiltä kausilta on saatavilla etusivuja esimerkiksi kirjoitusten mikrofilmeinä. Tämän lisäksi Halonen ja Niinistö ovat molemmat vuonna 2000 uusitun perustuslain aikaisia presidenttejä.

Yksittäisen vertailun lisäksi vertailu asettuu myös suurempaan kontekstiin eli siihen, onko medialla edelleen suosikkipresidenttejä 2000-luvun Suomessa. Urho Kekkosen lähes itsevaltiaan saama kohtelu on käsitelty vasta hänen kuolemansa jälkeen. On ajateltu, että UKK:n presidenttikausien jälkeen media on alkanut vihdoinkin kertoa viimeistään 2000-luvulla objektiivisesti poliitikkojen onnistumisista, mutta myös heidän epäonnistumisistaan. Kun tiedotusvälineiden nähdään heijastelevan totuutta Suomessa, on ongelmallista, jos media käsittelee presidenttejä erilaisin silmälasein. Kuten aiemmin kirjoitin, vallanpitäjä ottaa sen vallan, joka hänelle tarjotaan. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus pohtia myös sitä, olisiko median erilaisten silmälasien käyttö mahdollista välttää – ja jos olisi niin miten se tapahtuisi?

2 Iltapäivälehtien tarina

2.1 Mäntsälän kapinasta kilpailijan saapumiseen

Suomalaiset iltapäivälehdet Iltalehti ja Ilta-Sanomat ovat olleet kotimaisen verkkomedian valtiaina koko 2010-luvun ajan. 2010-luvun alkupuoliskolla Iltalehti oli niskan päällä, mutta viime vuosina Ilta-Sanomat kiri ensin rinnalle ja sitten ohi. Tällä hetkellä täysin ajantasaista mittaustapaa suosioista ei ole olemassa. (Koski 2015.)

Matka verkon kärkipaikoille on ollut molemmilla iltapäivälehdeillä pitkä. Kuten Ruotsinkin iltapäivälehtien, myös Suomen iltapäivälehtien tarina alkaa jo 1600-luvulla Euroopassa ja Yhdysvalloissa kiertäneistä katuballadeista ja uutiskirjoista. Varsinaisesti nykyisten iltapäivälehtien esikuvina voidaan kuitenkin pitää 1800-luvulla yleistyneitä pennilehtiä. Bill Sloanin mukaan kilpailijoita räväkempi tyyli sai erityisesti köyhän työväenluokan suosimaan 1800-luvun lopussa pennilehtiä Yhdysvalloissa (Sloan 2001).

Suomelle Yhdysvaltoja ja Isoa-Britanniaa parempi vertailukohta löytyy kuitenkin länsinaapuri Ruotsista. Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa iltapäivälehdet muistuttavat enemmän juorulehtiä kuin uutislehtiä. Suomessa ja Ruotsissa tilanne on kuitenkin toinen, vaikka iltapäivälehtiä syytetään usein viihteellisyydestä. Joka tapauksessa molemmissa maissa iltapäivälehtien historia pohjautuu tärkeisiin uutistapahtumiin eikä juoruiluun. Esimerkiksi Marko Jyrkiäisen mukaan Ruotsissa tämä johtuu sekä Aftonbladetin ja Expressenin menneiden vuosien puoluesidonnaisuuksista, Suomessa uutistapahtumien suuruudesta, kuten alla oleva esimerkki Mäntsälän kapinasta osoittaa (Kivioja 2004).

Suomessa iltapäivälehtien historia on vahvasti yhteiskunnallinen. Ilta-Sanomien tarina alkoi helmikuussa 1932 Mäntsälän kapinan yhteydessä, kun lehti perustettiin Helsingin Sanomien kolmospainokseksi. Tuohon aikaan oli tyypillistä, että tärkeistä uutistapahtumista julkaistiin sähkösanomia. Koska Mäntsälän kapina oli kuitenkin niin merkittävä tapaus nuoren Suomen historiassa, Helsingin Sanomien silloinen päätoimittaja Eljas Erkko päätti perustaa kapinan vuoksi kokonaan oman lehden. Koska Mäntsälän kapina kuitenkin päättyi muutaman päivän jälkeen, myös Ilta-Sanomien tarina päättyi – tosin vain väliaikaisesti. Jo Los Angelesin olympialaisten aikaan elokuussa 1932 Ilta-Sanomien alkoi ilmestyä uudelleen. Kisojen jälkeen, lokakuussa 1932, lehti alkoi ilmestyä pysyvästi. (Kilpi 2012, 5–7.)

Jos tämän opinnäytetyön lukija vieroksuu iltapäivälehtien viihteellisyyttä, yllätys saattaisi olla melkoinen, jos avaisi esimerkiksi 1930-luvun Ilta-Sanomien. Vasta niinkin myöhään kuin 1960-luvulla IS alkoi nimittäin eriytyä emolehtensä Helsingin Sanomien asialinjasta: televisiolähetysten lisääntymisen ja suomalaisten viihdetähtien myötä tuli tarve uutisoida ensimmäistä kertaa viihdejulkisuudesta ja myös luoda sitä. (Kivioja 2007, 14–15.)

Jos Ilta-Sanomien etsi itseään 1960-luvulle saakka, varsinaista kilpailijaa se sai odottaa aina vuoteen 1980 saakka. Silloin perustettiin Iltalehti. Jo sitä ennen oli kuitenkin mahdollista, että Ilta-Sanomien olisi saanut kilpailijan. Oli myös lähellä, että Ilta-Sanomien olisi tullut kilpailija Iltalehdelle, eikä toisin päin. Uuden Suomen edeltäjän, Uuden Suomettaren toimituksessa pohdittiin nimittäin jo vuonna 1908 iltapäivälehtien perustamista. Vaikka jo 1800-luvun lopulta lähtien Suomessa nähtiin lukuisia iltapäivälehtikokeiluja, vasta lokakuussa 1980 Iltalehti näki päivänvalon Uuden Suomen kolmospainoksena. Aluksi toimitus oli yhteinen Uuden Suomen kanssa, mutta jo neljän vuoden kuluttua Iltalehden levikki saavutti 65 000 rajapyykin ja yhä useampi toimittaja siirtyi Uudesta Suomesta iltapäivälehtien palvelukseen. Levikin noususta oli osaltaan kiittäminen muun muassa skuuppiin, jossa paljastettiin keskustan Ahti Karjalaisen ero puolueesta. (Iltalehti.fi 2020.)

Tosin jo ennen Iltalehteä Ilta-Sanomien haastajana voidaan pitää 1970-luvulla ilmestynyttä Iltaset-lehteä, joka aloitti toimintansa Oulussa mutta siirtyi myöhemmin Helsinkiin. Lehti oli koko olemassaolonsa ajan raskaasti tappiollinen. Myös lehden levikki oli pieni. Kun Iltaset loppui vuonna 1975, lehden levikki oli 23 000. Ilta-Sanomien levikki oli siihen aikaan 92 000 kappaletta. (Kivioja 2018, 96.)

Heikki Saaren (2007) mukaan Iltaset tosin oli ensimmäisessä Helsingin-painoksessaan enemmän iltapäivälehti kuin silloinen Ilta-Sanomat. Otsikot olivat iskeviä, jutut kohtuullisen lyhyitä ja kuvankäyttö rohkeaa. (Saari, 2018, 57.)

1.10.1980 aloittanutta Iltalehteä ei alun perin pidetty Ilta-Sanomissa suurena haastajana, mutta lopulta räiskyvämpi ote pakotti myös IS:n terästämään otettaan (Kivioja 2007, 15). Molemmat iltapäivälehdet elivät voimakasta kasvun aikaa 1980-luvun nousukauden alusta vuosiin 1991–1992 asti (Kivioja 2007, 26). Lehtien saturaatiopiste saavutettiin Pasi Kiviojan mukaan vuonna 2001, jonka jälkeen lehtien yhteislevikki on laskenut tasaisesti 305 000:sta viimeisimpään julkisesti saatavilla olevaan yhteislevikkiin vuodelta 2014 eli 181 400:aan (Media Audit Finland 2019). Saturaatiopiste tarkoittaa pistettä, jolloin lehtien levikki oli suurimmillaan. Kiviojan mukaan levikin lasku ei johdu pelkästään internetin aiheuttamasta murroksesta, vaikka niin usein väitetään: vuonna 2001 internetin suuri murros ei ollut vielä alkanut. Todennäköisimmin lehtien levikin lasku johtuu ihmisten ajan-, rahan-, ja mediankäyttöön liittyvien tottumusten muutoksista. (Kivioja 2007, 27.)

Kivioja ennusti väitöskirjassaan, että Iltalehden paperiversio loppuisi vuonna 2019 ja Ilta-Sanomien printtilehti 2020-luvun puolivälissä. Ainakaan ensimmäinen skenaario ei toteutunut. Kivioja tosin totesi väitöskirjassaan myös, että printtiversiota saatetaan jatkaa lehdissä pidempään muun muassa brändisyistä. (Kivioja 2018, 261.)

Lehtien paperilevikkien raju pudotus ei ole suomalainen kehitys. Esimerkiksi Pew Research Center arvioi, että vuodesta 2000 lehtien levikki Yhdysvalloissa olisi laskenut 55 miljoonasta noin 28,5 miljoonaan. (Pew Research Center, 2019.)

Vaikka iltapäivälehtien tuotot ovat laskeneet 2000-luvun alun hulluista vuosista, myös Sanoma- ja Alma-talossa on päästy nauttimaan internetin hedelmistä. Voisi sanoa, että liiketoiminnallisen nahan uudelleen luominen on suomalaisessa sanomalehdistössä poikkeuksellinen menestystarina.

2.2 Taistelu verkon herruudesta

Vaikka Iltalehti ja Ilta-Sanomat ovat kisanneet suomalaisen internetuutisoinnin kärkiloista vuosikausia, vielä ennen vuotta 2008 netin ilmatila näytti kovin toisenlaiselta kuin

nykyisin. Ennen vuotta 2008 verkkoherruudesta kamppailivat Messenger-sovellukseen tunnettu Msn.fi sekä MTV.fi, jonka uutiset löytyvät nykyisin osoitteesta Mtvuutiset.fi. (Koski 2015.)

Sen jälkeen tilanne on muuttunut ja nykyisin iltapäivälehdet jakavat netin ilmaherruuden kahdestaan. Syitä iltapäivälehtien verkkosuosioon on monia. 1980-luvulle saakka Ilta-Sanomien oli käytännössä täydellisessä monopoliasemassa, koska Suomessa ei ollut muita iltapäivälehtiä. Sen jälkeen Iltalehti perustettiin ja markkinasta tuli kahden iltapäivälehdet hallitsema duopoli. Kivioja kirjoittaa väitöskirjassaan, kuinka muun muassa valtakunnallinen jakeluverkosto piti huolen siitä, ettei muilla lehdillä ollut käytännössä edes mahdollisuuksia printtiaikana aloittaa uusilla markkinoilla (Kivioja 2018, 128).

Ilta-Sanomien entinen toimitusjohtaja Pekka Harju uskoi vuonna 2008, että vuonna 2014 verkon ilmoitusmyynti toisi yhtä paljon rahaa kuin painetun lehden ilmoitusmyynti. Ehtona oli se, että printtimarkkinat laskevat silloista viiden prosentin vuosivauhtia ja nettimarkkinat kasvavat 30 prosentin vuosivauhdilla (Kivioja 2008, 30). Iltalehdessä Harjun ennustus kävi toteen jo vuonna 2012, jolloin verkon ilmoitusmyynti kaikesta ilmoitusmyynnistä oli silloisessa liiketoimintayksikössä 53,4 prosenttia. Ilta-Sanomista vastaavia lukuja ei ole saatavilla. (Alma Media 2014.)

Siinä missä iltapäivälehdistä on tullut nettiaikakaudella entistä enemmän uutislehtiä, muut lehdet ovat joutuneet verkossa samaan kilpailutilanteeseen kuin iltapäivälehdet. Risto Suikkanen, Aino Holma ja Pentti Raittila kirjoittavat uutismedian vuosiseurantaraportissaan, että jo 2010-luvun alussa internetissä myös muiden uutismedioiden kilpailu alkoi muistuttaa iltapäivälehtien kilpailua. Tämä näkyi jo tuolloin rikos- ja onnettomuus uutisten paljoutena. Kun koko ajan on löydettävä uutta, täytyy ylläpitää lukijoiden mielenkiintoa. (Suikkanen, Holma & Raittila 2012, 72.)

Kivioja kirjoittaa väitöskirjassaan, että vielä printtiaikana ja pitkään nettiaikanakin kilpailu oli verkossa monopolistista: käytännössä suurin ero markkinaliberaaliin täydelliseen kilpailuun on se, että asiakkaille eli median kuluttajille on tärkeää, mitä brändiä he ostavat. Internetissä tämäkin ilmiö on läsnä, mutta silti ollaan jo lähellä, tai ollaan jo mukana, täydellisessä kilpailussa. Iso osa uutissivujen käyttäjistä tulee jo nyt Ampparit.comin tai Flipboardin kaltaisten suositussivustojen kautta uutisbrändien verkkosivuille. Suomessa vajaa puolet kävijöistä tulee uutissivustoille jotain muuta reittiä kuin suoraan uutisväliin kautta. (Reuters-instituutti 2017.)

Yksi mielenkiintoinen huomio on myös se, että jo nyt tutkimuksen nuoremmissa ikäryhmissä eli 18–24-vuotiaissa useampi kuin joka neljäs saa uutisensa Facebookista (Reuters-instituutti 2019). Vaikka suurin osa käyttää edelleen uutissivustoja aamun ensimmäisenä uutissivun lähteenä, nuorissa muutos muihin ikäryhmiin on dramaattinen. Lehtitalot ovatkin joutuneet kilpailemaan jo vuosia Facebookin ja Googlen kaltaisten amerikkalaisten jättien kanssa mainostuloista. (Reuters-instituutti 2019.)

Aamun ensimmäiset uutisensa internetistä saaneiden suomalaisten käyttämät palvelut

Väline	Kaikki	Mies	Nainen	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
Snapchat	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	-	-	-	-
Instagram	2 %	1 %	2 %	6 %	4 %	1 %	-	-	-
Pikaviestisovellus (esim. Whatsapp, FB Messenger)	1 %	1 %	1 %	5 %	0 %	1 %	-	-	-
Audiolähetys tai -podcast	0 %	1 %	0 %	-	1 %	-	1 %	-	2 %
Sähköposti	3 %	2 %	4 %	-	2 %	1 %	4 %	7 %	7 %
YouTube	1 %	2 %	1 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	-
En osaa sanoa	3 %	3 %	4 %	-	3 %	5 %	4 %	4 %	4 %
Twitter	2 %	4 %	1 %	8 %	2 %	3 %	1 %	-	-
Muu	4 %	5 %	4 %	3 %	2 %	6 %	3 %	6 %	7 %
Uutislinkki laitteeni avausnäytöllä	6 %	7 %	6 %	2 %	4 %	3 %	7 %	13 %	11 %
Facebook	13 %	10 %	16 %	27 %	16 %	14 %	9 %	6 %	9 %
Verkkosivusto tai -sovellus, joka koostaa uutislinkkejä	14 %	15 %	12 %	9 %	14 %	11 %	18 %	16 %	13 %
Uutissivusto tai -sovellus	49 %	51 %	48 %	36 %	50 %	54 %	54 %	49 %	48 %

Lähde: Reuters-instituutti 2019

Kuva 1. Näin eri ikäryhmät saavat päivän ensimmäiset nettiutisensa Suomessa.

Merkillepantavaa oheisessa tutkimuksessa on myös se, että todennäköisesti ilmiö vain korostuu tulevaisuudessa. Esimerkkinä tästä voisi mainita muun muassa sen, että jo keväällä 2020 valtioneuvoston kanslia teki yhteistyötä koronauutisoinnissa sosiaalisen median vaikuttajien kanssa, jotta tärkeät viestit tavoittaisivat myös nuoret. He kun eivät välttämättä seuraa perinteisiä tiedotusvälineitä. (Niipola 2020.)

Toisaalta Reuters-instituutin tutkimuksen mukaan edelleen hieman yli puolet lukijoista suosi esimerkiksi suoraan Iltalehden ja Iltä-Sanomien verkkosivuja uutisten lukemisessa. Brändillä on siis edelleen väliä verkkomaailmassa. Muuhun maailmaan verrattuna suomalaiset ovatkin poikkeuksellisen brändiuskollisia. Suomalaisista peräti 65 prosenttia kertoo menevänsä suoraan uutisbrändin sivulle. Lähimpänä Suomea näin tapahtui naapurimaissa Norjassa (64 prosenttia) ja Ruotsissa (56 prosenttia). Pienin brändiuskollisten osuus oli Etelä-Koreassa (12 prosenttia) ja Japanissa (16 prosenttia). (Reuters-instituutti 2019.)

Vaikka iltapäivälehdet ovat saaneet kilpailijoita liiketoiminnalleen niin vanhoista uutistoi-mijoista kuin uusista tulokkaistakin, yksi asia on varmaa: iltapäivälehdet ovat kansakun-nan keskustelussa edelleen vahvasti läsnä myös 2020-luvulle tultaessa. Voisi sanoa, että kun iltapäivälehtiä ei voi enää eriyttää pelkiksi lööpin tekijöiksi vaan myös päivittäi-sen verkkouutisoinnin valtiaiksi, nyt iltapäivälehdet ovat ensimmäistä kertaa todellisia kansallisen mielipiteen vaikuttajia Suomessa. Siksi on enemmän kuin perusteltua ottaa tämän opinnäytetyön aiheeksi nimenomaan ne uutiset, jotka verkkomedian valtiaat eli iltapäivälehdet ovat nostaneet jalustalle.

3. Tutkimusaineisto ja menetelmä

3.1 Miksi tutkitaan?

Miksi teet tämän opinnäytetyön paperilehdistä?

Kun olen kertonut tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksestä ja aiheesta, moni on ky-synyt samaa. Kun eletään 2010-luvun hengästyttävässä internetmaailmassa, kysymys on aiheellinen.

Vastaukseen on muutamia perusteluita. Yksi on se, että jos käy millä tahansa suomalai-sella internetsivulla, uutisaiheet vaihtuvat hengästyttävällä tahdilla. Olisi hankala tutkia 2000-luvun alkupuoliskon tärkeimpiä juttuja internetistä, kun välillä tuntuu, että jopa edel-lisen päivän juttujen löytäminen on hankalaa nettiaikakaudella. Siksi on helpompi tutkia paperilehdestä, mitkä uutisaiheet ovat olleet päivän agendalla vaikkapa viisi vuotta sit-ten.

Toinen syy on se, että internetin alkuhämärissä iltapäivälehdet vain lapioivat paperilehdestä juttuja nettiin. John Pavlikin mukaan tämä on hyvin tyypillistä nettijournalismin alussa, jossa on perinteisesti kolme vaihetta: ensin journalistit kopioivat paperilehden tuotteita nettiin sellaisenaan, sitten tekevät nettiin omia uutisiaan ja kolmannessa vaiheessa nettikerronnasta muodostuu aivan oma alalajinsa (Pavlik, 2001, 43).

Koska vielä Tarja Halosen presidenttikauden alussa printtimuoto oli selkeästi sekä Iltalehden että Iltta-Sanomien päätuote, on luontevaa verrata paperilehtiä keskenään myös tässä opinnäytetyössä. Isoa osaa 2000-luvun alun artikkeleista ei ole enää saatavilla netissä, joten on loogista tutkia artikkeleita nimenomaan paperilehdestä. Sitä paitsi edelleen suuret uutiset löytävät tiensä iltapäivälehtien paperiversioiden etusivuille ja lööppeihin. Jos katsoo viime vuosien suurimpia uutistapahtumia, presidentinvaalit, eduskuntavaalit, terrori-iskut ja koronauutiset ovat löytäneet yhä tiensä iltapäivälehtien etusivuille.

Rajasin aineistosta lööpit pois, koska iso osa lehtien lööpeistä puuttui aineistoa kerätessä. Aineisto on myös helpommin hallittavissa, kun siinä tutkitaan pelkkiä etusivuja.

3.2 Tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyöni tutkimuskysymys on siis seuraava: Käsittelivätkö iltapäivälehtien etusivut Sauli Niinistöä ensimmäisellä presidenttikaudella vähemmän kriittisesti kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan?

Opinnäytetyöni aineistona ovat Iltalehden ja Iltta-Sanomien etusivut Tarja Halosen ja Sauli Niinistön ensimmäisiltä presidenttikausilta. Olen tutkinut kaikki etusivut noilta ajanjaksoilta eli yhteensä 7 260 etusivua.

Suurin syy nimenomaan iltapäivälehtien tutkimiseen on se, että olen työskennellyt Iltalehdessä vuodesta 2013 lähtien. Työssäni olen nähnyt, miten paljon tasavallan presidenttiä koskevat uutiset ovat kiinnostaneet ihmisiä ja miten paljon tasavallan presidentistä on tuona aikana kirjoitettu.

Vaikka olen työskennellyt päivittäin iltapäivälehtien parissa, uskon, että tästä on nimenomaan hyötyä eikä haittaa tutkimukseeni. Kuten varsinkin Tutkimustulokset-luvusta huomaa, opinnäytetyöni tutkimuskysymys ja uutisoinnin erot presidenttien välillä ovat selkeitä ja perusteltuja.

3.3 Näin tutkitaan

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen eli määrällinen sisällönerittely, mutta aineiston analyysi on myös osittain laadullinen. Määrällistä sisällönerittelyä käytän kohdissa, joissa haluan saada eksaktia tietoa, miten monta negatiivista tai positiivista otsikkoa presidenteistä on iltapäivälehdissä kirjoitettu. Kun on tarkoitus tutkia, millaisia ja miksi nämä otsikot ovat olleet sellaisia kuin ne ovat olleet, käytän hyväkseni laadullisen sisältöanalyysin menetelmiä. Määrällisessä sisällönerittelyssä tarkoitus on yrittää löytää vastausta siihen, ovatko iltapäivälehdet suhtautuneet presidentti Niinistöön positiivisemmin kuin hänen edeltäjänsä Tarja Haloseen.

Perinteisesti sisällönerittely on ollut luonteeltaan varsin määrällistä. Usein samassa yhteydessä puhutaan myös sisällön analyysistä. Itse käytän tässä opinnäytetyössäni nimenomaan tuota sisällönerittelyn käsitettä, koska se ilmaisee hyvin, että sisältöä paitsi analysoidaan myös eritellään. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi erottaisivat sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn merkityksensä perusteella: sisällön erittely tarkoittaa aineiston analyysiä, jossa kuvataan kvantitatiivisesti esimerkiksi tekstin sisältöä, sisällönanalyysi puolestaan on pyrkimystä kuvata aineiston sisältöä sanallisesti. Itse pyrin myös kuvailemaan aineistoni sisältöä sanallisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2020.)

Jos sisällön analyysissä nojataan kvantitatiivisten menetelmien käyttöön, annetaan luokitteluyksiköille arvoja sen mukaan, miten ne aineistossa esiintyvät. Kerron seuraavassa luvussa tarkemmin aineistoni luokittelusta, mutta tiivistetysti voisi sanoa, että myös tässä tutkimuksessa aineisto noudattaa kvantitatiivisen sisällönerittelyn ominaispiirteitä: aineisto on tiukasti rajattu, eikä se ole suoraan kontaktissa elävien ihmisten vaan lehtiarikkeleiden kanssa. Varsinkin menneinä vuosikymmeninä kvantitatiivista sisällönerittelyä hyödynnettiin viestinnän ja yhteiskuntatieteiden tutkimuksessa. Tavoitteena tässä tutkimuksessa on esittää johtopäätösten tueksi numeerisia perusteluja.

Aineiston analysoinnissa on tavoitteena esittää aineistoa numeerisesti. Timo Moilanen ja Seppo Roponen muistuttavat, kuinka aineistoa analysoidaan koodaamalla aineisto mielekkäisiin muuttujaluokkiin. Pyrin myös luomaan luokitteluluokat toisensa poissulkeviksi, jolloin niitä on helpompi analysoida. (Seitamaa-Hakkarainen, 2020.)

Vaikka tutkimukseni on kvantitatiivinen, siinä on myös kvalitatiivisen tutkimuksen ominaispiirteitä. Aineiston analyysi on numeerinen, mutta pyrin myös ymmärtämään sitä.

Selityksiä löytyville ilmiöille pyritään löytämään laadullisen sisältöanalyysin kautta, esimerkiksi tutkimalla, onko sanamuodoissa jotain yhtäläisyyksiä kuuden vuoden aineistoissa. Jos tällaisia yhtäläisyyksiä tai eroja on, pyrin tuomaan esiin myös sen, mistä erot johtuvat.

Ulla-Maija Salo muistuttaa myös nimenomaan laadullisen sisällönanalyysin monista vaikeuksista: Yksi sudenkuoppa on esimerkiksi se, että noudattaa analyysiään liian orjallisesti, eikä uskalla luoda uutta tietoa vaan noudattaa niitä ajatuksia, jotka itse tietää ennakoon. Ongelmana on myös se, että ei liitä aineistoa teoriaan. Salo kirjoitti esimerkiksi David Silvermanin ohjaavan menetelmällisissä kysymyksissä opiskelijoitaan siten, että pyytää heitä ensin rakentamaan perustuksia, ikään kuin tikapuiden askelmia. Kun työ pääsee vauhtiin, Silverman kehottaa potkaisemaan tikapuut pois: kehittämään itse omia analyysejä tutkimuksestaan. (Aaltonen & Högbäck 2015, 179–185.)

Seuraavissa luvuissa yritän välttää putoamista näiltä tikapuilta, potkaista tikapuut sivumalle ja saada tikapuut takaisin alastuloa varten.

4. Aineiston luokittelu

Tämän opinnäytetyön aineisto koostuu Tarja Halosen ja Sauli Niinistön ensimmäisellä presidenttikaudella julkaistuista suomalaisten iltapäivälehtien etusivuista. Halosta koskevat etusivut ajoittuvat siis ensimmäisen presidenttikauden ajalle 1.3.2000–28.2.2006, ja Niinistöä koskevat etusivut puolestaan ajalle 1.3.2012–28.2.2018. Näiden 12 vuoden aikana iltapäivälehdissä julkaistiin 7 260 etusivua. Tuona aikana Iltalehti ja Ilta-Sanomat ovat julkaisseet istuvasta presidentistä 796 uutista, jotka ovat päätyneet jommankumman lehden etusivulle.

Halosta koskevat etusivut olen käynyt lukemassa Helsingissä Pasilan kirjastossa, jossa etusivut ovat saatavilla mustavalkoisina mikrofilmeinä. Ensin selasin läpi Iltalehden etusivut ja sen jälkeen Ilta-Sanomien etusivut. Niinistön ensimmäistä presidenttikautta koskevat etusivut löytyvät puolestaan iltapäivälehtien verkkosivuilta.

Jos otsikossa oli maininta istuvasta presidentistä tai hänen lähipiiristään eli esimerkiksi puolisoista, lapsesta tai koirasta, tämä tarkoitti yhtä uutista, joka käsitteli istuvaa presidenttiä. Sama toteutui myös, mikäli jotain muuta uutista, kuten Linnan juhlia, myytiin is-

tuvan presidenttiparin kuvalla. Jos presidenttikisan uutisointi liittyi selkeästi istuvaan presidenttiin, siitä tuli merkintä. Toisaalta esimerkiksi presidenttikisaan osallistuvan haastajan haastattelu ei aiheuttanut merkintää aineistossa, jos otsikossa ei viitattu selkeästi presidenttikisaan tai istuvaan presidenttiin. Toisaalta esimerkiksi seuraava merkintä löytyy aineistosta: *IL-kysely. Naiset ratkaisevat taas*, koska uutisella viitataan selkeästi presidenttikisaan ennen Tarja Halosen uudelleentalintaa.

Ongelmalliseksi aineiston kannalta muodostui esimerkiksi vuonna 2003 pääministeri Anneli Jäätteenmäen eroon johtanut Irak-kohu, jossa lopulta paljastui, että Jäätteenmäki oli saanut arkaluonteista tietoa nimenomaan Halosen alaiselta. Tällainen uutinen johti merkintään vain selkeällä viittauksella tasavallan presidenttiin, kuten Iltta-Sanomien otsikossa *Vuotaja on presidentin neuvonantaja*.

Muistiinpanojeni mukaan yhdessä Iltalehden ja yhdessä Iltta-Sanomien lehden myyntipauksessa kävi niin, että juttu löytyi lööpistä mutta ei etusivulta. Siitä ei tullut merkintää, koska tämän opinnäytetyön aineisto käsittelee vain etusivuja. Lisäksi kahdesti Halosen kauden alussa Iltta-Sanomien etusivu puuttuu aineistosta ja kerran Iltta-Sanomissa näin kävi Niinistön etusivun kanssa.

Alla esimerkkikuvat kumpaakin presidenttiä koskevista etusivuista.

Kuva 2. Tällaisilta mikrofilmeiltä luetut ja Halosta käsittelevät etusivut näyttivät Ilta-Sanomissa ja Iltalehdessä.

Kuva 3. Tässä kuvassa esimerkki Niinistön presidenttikauden etusivuista.

Niinistöstä ja Halosesta kertovista otsikoista analysoidaan tutkimuskysymyksessäkin esiintuotua asiaa eli sitä, käsittelevätkö iltapäivälehdet Sauli Niinistöä ensimmäisellä presidenttikaudella kiltimmin kuin 2000-luvun alussa presidenttinä toiminutta Tarja Halosta.

Analyysi tehdään luokittelemalla aineisto kolmeen eri kategoriaan eli positiiviseen, neutraaliin ja negatiiviseen. Jokainen analysoitu otsikko on pohdittu erikseen, mutta yleisesti luokittelu on noudattanut seuraavaa tapaa. Otsikoiden neutraaliutta, positiivisuutta ja negatiivisuutta on arvioitu käytettyjen adjektiivien, verbien ja lauserakenteiden perusteella. Jos otsikon tapahtumat ovat puhtaasti kuvailevia, otsikko on luokiteltu neutraaliksi. Positiiviseksi tai negatiiviseksi otsikot on luokiteltu, jos käytettyyn ilmaisutapaan sisältyy arvottava konnotaatio eli miellejyhtymä. Negatiiviseksi on luokiteltu otsikko, joka on esimerkiksi kielteinen, paheksuva tai väheksyvä. Positiiviseksi on luokiteltu puolestaan otsikko, joka on myönteinen, hyväksyvä tai arvostava. Yksittäisistä ilmaisuista positiiviseksi on luokiteltu esimerkiksi sellaiset ilmaisut kuin ”sotku” tai ”pyllistys”, positiiviseksi puolestaan esimerkiksi ilmaisu ”hurmasi”.

Seuraavassa alaotsikossa kerron tarkemmin, millaisilla kriteereillä jutut on luokiteltu näihin kolmeen kategoriaan. Koska muun muassa Johan Galtungin ja Mari Holmbo Rugen luettelon mukaan muun muassa negatiivisuus lisää uutisen painoarvoa, kategoriat tässä tutkimuksessa tarkoittavat nimenomaan uutisen sävyä (Kunelius 2003, 190–191) eli ei esimerkiksi sitä, käsittelee uutinen negatiivista vai positiivista asiaa. Tosin joissain tapauksissa nämä asiat kulkevat rinnakkain. Vaikka Halonen ja Niinistö kommentoivat jotain ikävää uutistapahtumaa, se on lähtökohtaisesti neutraali uutinen. Sen sijaan Halosta tai Niinistöä koskeva uutisointi voi olla kielellisen sävynsä mukaan joko positiivinen, neutraali tai negatiivinen. Tämän lisäksi aineisto on jaettu vielä erikseen osaston ja alaosaston mukaan, jolloin aineistoa voidaan analysoida tarkemmin ja voidaan nähdä, korostuuko jokin alaosaosto sävyissä.

Jari Eskola muistuttaa, että taulukointi on usein laadullisen tutkimuksen kriittisin ja vaikein vaihe, koska materiaali saattaa olla laaja ja sitä saattaa olla vaikea taulukoida järkevästi. Vaikka Eskolan lähtökohta onkin nimenomaan laadullinen tutkimus, hänen ajatuksensa aineiston taulukoimisesta pätee myös tähän tutkimukseen. Jos taulukointi on liian suppeaa, siitä saa kyllä selvän kuvan, mutta laatu kärsii; toisaalta, jos taulukointi on liian laaja, siitä saa tarkan kuvan, mutta aineistoa on vaikea tulkita kattavasti. Koska huomasin tämän jo alemman korkeakoulututkimuksen opinnäytetyössäni, halusin pitää taulukointini sopivan yksinkertaisena. (Eskola & Suoranta 1998, 161–164.)

4.1 Näin luokiteltiin

Luokittelin aineiston siis kolmeen pääkategoriaan, jotka kertovat siitä, onko jutun otsikon sävy etusivulla neutraali, negatiivinen vai positiivinen. Luokittelut on tehty kielellisten valintojen mukaan. Käytännössä kyse on siis semiotiikasta ja erityisesti 1800-luvulla eläneen sveitsiläisen kielitieteilijän Ferdinand de Saussuren kehittämästä toisesta semiotiikan päähaarasta. Esimerkiksi Risto Kunelius tiivistää Saussuren opit seuraavaan neljään kohtaan: Kieli on olemassa kahdella tavalla eli kielijärjestelmässä ja siten, miten kieltä käytetään. Merkkien viittaussuhde on sosiaalisesti sopimuksenvarainen, mutta yksilöllisesti sitova. Merkin merkitys ja arvo ovat suhteellisia, ne riippuvat merkkien suhteesta muihin merkkeihin. Kielenkäyttö on valintaa ja yhdistelyä. (Kunelius 2003, 154.)

Yksinkertaistettuna saussurelaisen semiotiikan keskeinen oppi tiivistyy termeihin merkitsijä ja merkitty. Merkitsijä tarkoittaa sanaa itsessään, esimerkiksi presidenttiä. Merkitty puolestaan kuvaa niitä mielikuvia, ajatuksia ja ideoita, joita ihmisellä herää kyseisestä

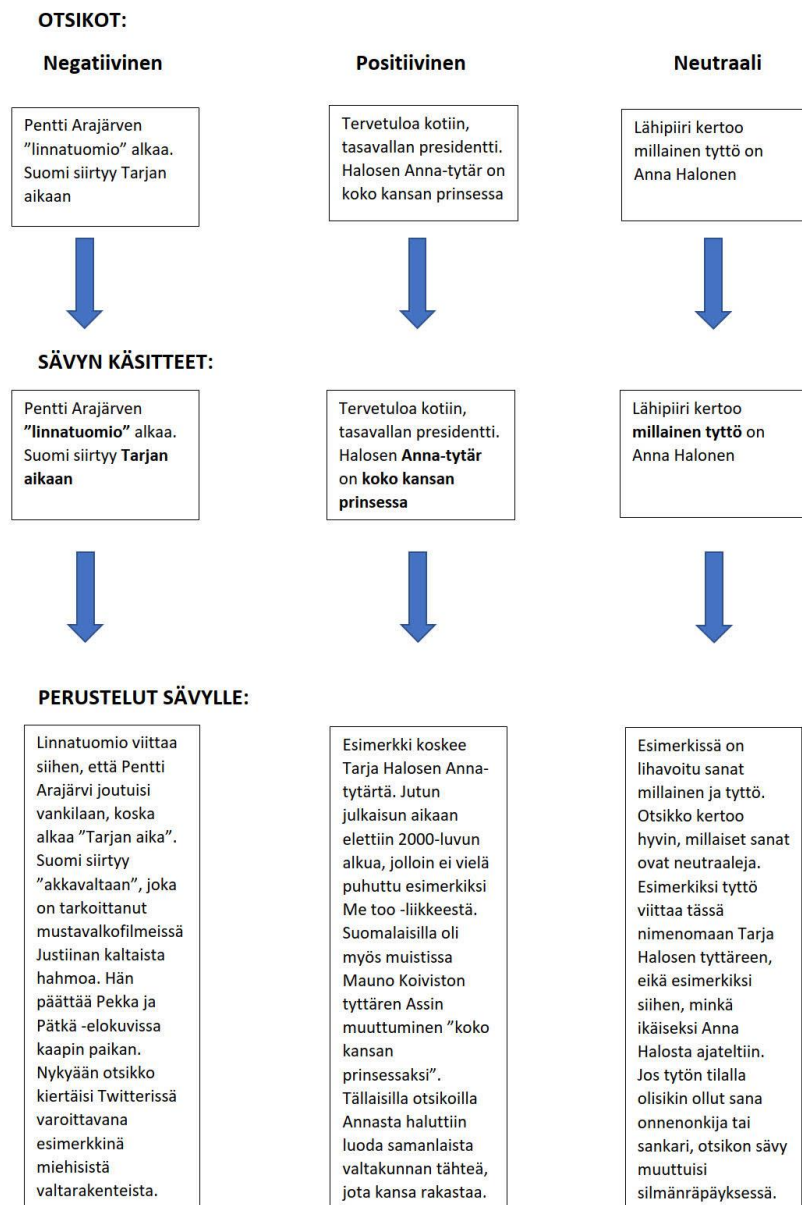
sanasta (Kunelius 155–157). Esimerkiksi keksitty sana pfiretnni ei todennäköisesti herätä ihmisessä ajatuksia, koska pfiretnni ei ole Suomessa henkilövaaleilla valittu ulkopolitiikan johtaja yhdessä valtioneuvoston kanssa. Toisin on presidentti-sanaan liittyvien miellelyhtymien laita.

Samalla tavalla myös tämän opinnäytetyön aineiston otsikoiden kieli on todennäköisesti tarkkaan harkittua ja erilaiset kielelliset valinnat vaikuttavat siihen, millainen mielikuva sanoista muodostuu.

Tässä opinnäytetyössä otsikoita on siis arvioitu kielellisten seikkojen perusteella siten, millainen mielikuva esimerkiksi otsikoissa käytetyistä verbeistä tai adjektiiveista muodostuu. On eri asia kertoa, että presidentti kävi jossain kuin että presidentti hurmasi tai nuhteli tilaisuudessa, jossa hän kävi. Vaikka osa otsikoiden mielikuvista ei olekaan näin selkeitä, pääasiassa otsikoiden kieltä on suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaneen kohtuullisen helppo tulkita. Muutenhan kukaan ei voisi ostaa iltapäivälehtiä, jos ei tietäisi, mitä merkillistä siinä on, että presidentti kiittää kiusatun puolustajaa tai lähtee alennusmyyntiostoksille tavallinen lippalakki päässä.

Luokittelun kannalta ongelmallisemmiksi muodostuivat otsikot, jotka ovat esimerkiksi negatiivisen ja neutraalin rajalla. Esimerkiksi otsikossa *Adjutantti lähti perään. Arajärvi ”eksyi” taas seurueesta* negatiivisen tekee lainausmerkkien ja taas-sanan lisäksi myös se, että iltapäivälehdien lukijan oletetaan muistavan, että vastaava Arajärven harhautuminen omille teilleen tapahtui myös neljää kuukautta aiemmin tehdyllä valtiovierailulla.

Alla olevassa kuvituksessa tämän opinnäytetyön luokitteluvalintoja pyritään kuvaamaan vielä tarkemmin.

Kuva 4. Oheisesta kuvasta selviää, miten kielelliset käsitteet vaikuttavat otsikon sävyn muodostamiseen tämän opinnäytetyön aineistossa.

Seuraavassa lyhyt yhteenveto siitä, mitä mikäkin sävy tässä opinnäytetyössä tarkoittaa.

Neutraali. Pääosastossa ovat sellaiset jutut, joissa Halonen ja Niinistö eivät ole jutun pääosassa positiivisessa tai negatiivisessa mielessä. Esimerkkinä joulukuussa 2003 Ilta-Sanomien uutisoi seuraavasti: *Hyvää 60-vuotispäivää, rouva presidentti!*

Negatiivinen. Pääosastossa ovat sellaiset jutut, joissa Halonen tai Niinistö ovat otsikoissa omalla presidenttikaudellaan negatiivisesti esitettynä. Esimerkiksi joulukuussa 2001 Iltalehti uutisoi seuraavasti: *Iltalehti kysyi kansanedustajilta: SP:n nimityssotku oli pyllistys eduskunnalle* on negatiivinen. Otsikossa sana pyllistys viittaa negatiivisuuteen.

Positiivinen. Pääosastossa ovat sellaiset jutut, joissa Halonen ja Niinistö esiintyvät positiivisesti esitettynä. Esimerkiksi Iltalehden joulukuun 2001 uutinen *Halonen hurmasi köyhien juhlassa*. Tässä nimenomaan verbi hurmasi tekee otsikon sävyn. Vertailun vuoksi seuraavat otsikot muuttaisivat koko jutun sävyn aivan toiseksi: *Halonen vieraili köyhien juhlassa* tai *Halonen äksyili köyhien juhlassa*. Toisaalta myös Iltä-Sanomien toukokuun 2001 otsikko Halosen nilkkureista on positiivinen, koska onhan vuosituhannen kenkien arvoinen juttu ehdottomasti positiivinen: *Halosen nilkkurit valittiin vuosituhannen kengiksi*.

Sävyn lisäksi luokittelin aineiston myös osastoon ja alaosastoon. Näin toteutuu muun muassa äsken esille nostettu Eskolan pohdinta siitä, miten taulukointi on tarpeeksi laaja. Vaikka pääasiassa osastot muistuttavat toisiaan, on niissä myös eroavaisuuksia muun muassa siksi, että Halonen ja Niinistö edustavat eri sukupuolta. Koska uutisoinnissa käsitellyt puheenaiheet ovat erilaisia, myöskään siksi ei ole järkeä, että Halosen ja Niinistön taulukot olisivat samanlaisia. Vuonna 2000 ei ollut Ukrainan sotaa, eikä Sauli Niinistö ollut Suomen ensimmäinen naispresidentti.

Mielenkiintoinen huomio on se, että oheisissa osastoissa on se, että enemmän aineistossa on osastoja, jotka ovat yhteisiä. Tällaisia osastoja on kaikkiaan 15, kun taas presidenttien ”omia” pääosastoja tai alaosastoja oli Halosella seitsemän ja Niinistöllä yhdeksän. Osittain tämä liittyy seuraavassa luvussa esiin nousevaan asiaan eli siihen, että presidentti Niinistöä on kirjoitettu enemmän juttuja, joten myös kategorioita on enemmän. Pääasiassa kategoriat liittyvät sukupuolen lisäksi myös siihen, millaisessa sävyssä presidentit esitetään. Siinä, missä Pentti Arajärvi nousee esille osastossa ”mies naisen roolissa”, Jenni Haukio on monessa jutussa kohotettu Yhdysvaltain mallin mukaisesti ”ensimmäiseksi naiseksi”, vaikka Suomen kielessä termiä ei yleisesti käytetäkään. Presidentti Halosen kaudella käytiin pääministeri Anneli Jäätteenmäen (kesk) eroon johtanut Irak-kohu, kun taas Niinistöä käsittelevissä jutuissa vuorottelivat välillä roolit lempeän, isällisen johtajan ja tiukan johtajan välillä. Jälkimmäisin rooli tuli tutuksi suomalaisille ennen presidenttikautta, kun Niinistö puhemiehenä otti tiukasti kantaa muun muassa sopeutumiseläkkeisiin (Yle Uutiset, 2009).

Yhteiset osastot molemmille presidenteille:

Juhlat. Tässä osastossa käsitellään presidenttien järjestämiä juhlia.

Veronmaksajien rahat. Osastossa uutisoidaan siitä, kuinka presidenttikaudella käsitellään kansalaisten verorahoja.

Presidentti-instituutio. Osastossa käsitellään presidentti-instituutioon liittyviä juttuja.

Valtiovierailut. Osastossa käsitellään presidenttien tekemiä valtiovierailuja.

Parisuhde. Tässä osastossa käsitellään presidenttien parisuhteita.

Arvojohtaja. Vuonna 2000 uusitun perustuslain myötä tasavallan presidentti on Suomessa ennen kaikkea arvojohtaja. Presidentiltä odotetaan asioiden päättämisen lisäksi myös arvojohtamista.

Julkisuus. Tässä kategoriassa ovat presidenttiin liittyvät uutiset, jotka ovat ennen kaikkea uutisia siksi, että presidenttikin on julkisuuden henkilö.

Imago. Uutiset, jotka liittyvät presidentin imagoon ja jotka ovat uutisia siksi, että presidentillä on tietynlainen imago.

Kritiikki. Presidenttiin kohdistuva avoin kritiikki, joka ei sovi muihin kategorioihin.

Henkilökunta. Selkeästi presidentin henkilökuntaan liittyvä uutisointi.

Presidenttikisa. Presidentin mahdolliseen jatkokauteen ja sitä edeltävään presidenttikisaan liittyvä uutisointi.

Venäjä-suhde. Suomen presidenttien uutisoinnissa korostuu usein Venäjä. Esimerkiksi tämän opinnäytetyön etusivujen käsittelyssä Venäjä-suhde nousi otsikoihin kymmeniä kertoja.

Linnan juhlat. Linnan juhliin liittyvä uutisointi.

Ulkonäkö. Presidentin ulkonäöstä uutisoiminen.

Presidentti maailmalla: Osasto, jossa presidentti on ulkomailla tai mainitaan ulkomailla Suomen presidenttinä.

Pelkästään Halosen taulukoinnin osastot:

Pääosastot:

Tarja Halonen. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella presidentti Tarja Haloseen.

Pentti Arajärvi. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella Pentti Arajärveen.

Anna Halonen. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella Anna Haloseen.

Alaosastot:

Mies naisen roolissa. Osaston jutuissa Pentti Arajärveä käsitellään uudessa roolissa, kun ensimmäistä kertaa presidenttinä onkin nainen ja hänen puolisonaan mies.

Koko kansan prinsessa. Osaston jutuissa käsitellään Tarja Halosen tytärtä eli Anna Halosta.

Nainen presidenttinä. Osastossa Tarja Halosen presidenttiyttä korostetaan nimenomaan hänen sukupuolensa kautta.

Irak-kohu: Tasavallan presidentti oli Irak-kohun keskiössä paitsi työnsä vuoksi myös siksi, että hänen alaisensa vuoti tietoja silloiselle pääministerille Anneli Jäätteenmäelle.

Pelkästään Niinistön taulukoinnin osastot:

Pääosastot:

Sauli Niinistö. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella presidentti Sauli Niinistöön.

Jenni Haukio. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella Jenni Haukioon.

Lennu-koira. Osastossa jutut liittyvät tavalla tai toisella Lennu-koiraan.

Alaosastot:

Ensimmäinen nainen. Osastossa käsitellään Sauli Niinistön vaimoa Jenni Haukiota.

Maan isä. Osastossa ovat uutiset, joissa Sauli Niinistö on korotettu isälliseen, urhoekkosmaiseen asemaan.

Lempeä johtaja. Tässä kategoriassa Niinistö tuodaan positiivisessa valossa esiin tekevässä asioita, jotka pääasiassa ovat myönteisiä.

Kohudokumentti. Sauli Niinistöstä 2012 vuoden presidenttikisan aikaan tehty seurantadokumentti, joka aiheutti otsikoita.

Tiukka johtaja. Tässä kategoriassa tuodaan esille Niinistön tiukempaa johtajapuolta, josta mediassa oli puhetta erityisesti ennen kuin Niinistö valittiin presidentiksi.

Veteraanit. Tässä kategoriassa uutisointi liittyy Niinistön ja veteraanien suhteeseen.

5. Tutkimustulokset

Tässä luvussa käsittelen työni tuloksia sekä vastaan tutkimuskysymykseeni eli siihen, kohtelivatko iltapäivälehdet Sauli Niinistöä vähemmän kriittisesti ensimmäisellä presidenttikaudella kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan.

Ensin käsittelen aineistoa kokonaisuutena. Sen jälkeen käsittelen kummankin presidentin tuloksia erikseen, esittelen eroavaisuudet kahden iltapäivälehden tulosten välillä sekä erittelen, millaisia sävyjä ja huomioita presidenttien uutisoinnissa on.

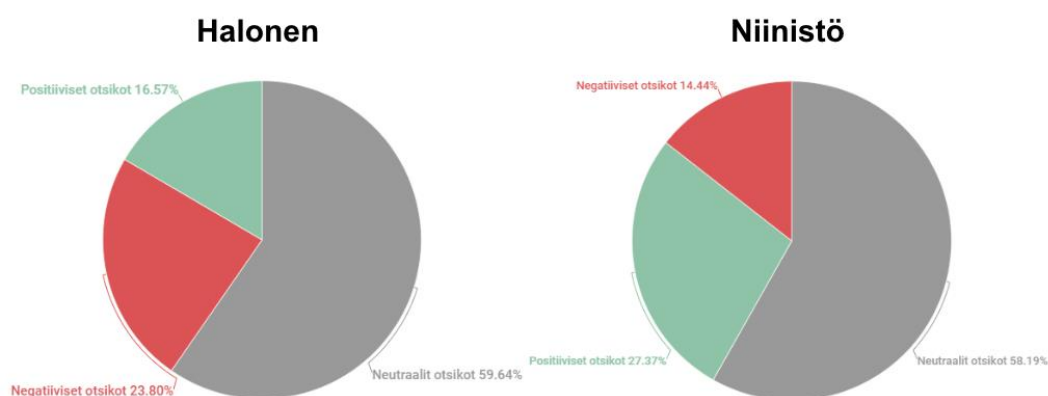
Tarkemmat johtopäätökset tutkimuksen tuloksista teen luvussa kuusi.

5.1. Aineiston yleiskuva

Tämä aineisto koostuu siis kahden suomalaisen iltapäivälehden eli Iltalehden ja Iltta-Sanomien etusivuista 12 vuoden aikana. Kaikkiaan tässä aineistossa on tutkittu 7 260 iltapäivälehden etusivua. Tuona aikana julkaistiin 796 etusivua, jota myytiin istuvalla presidentillä tai esimerkiksi hänen lähipiiriinsä liittyvällä uutisella. Näin siis useampi kuin joka kymmenes iltapäivälehden etusivu käsitteli istuvaa presidenttiä.

Alla olevassa kuvassa viisi on tiivistettynä aineiston yleiskuva. Tiivistetysti voisi sanoa niin, että ainakin määrällisesti se, mikä Tarja Halosen uutisoinnissa on korostunut negatiivisena, Sauli Niinistön presidenttikaudella on uutisoitu positiivisena uutisena.

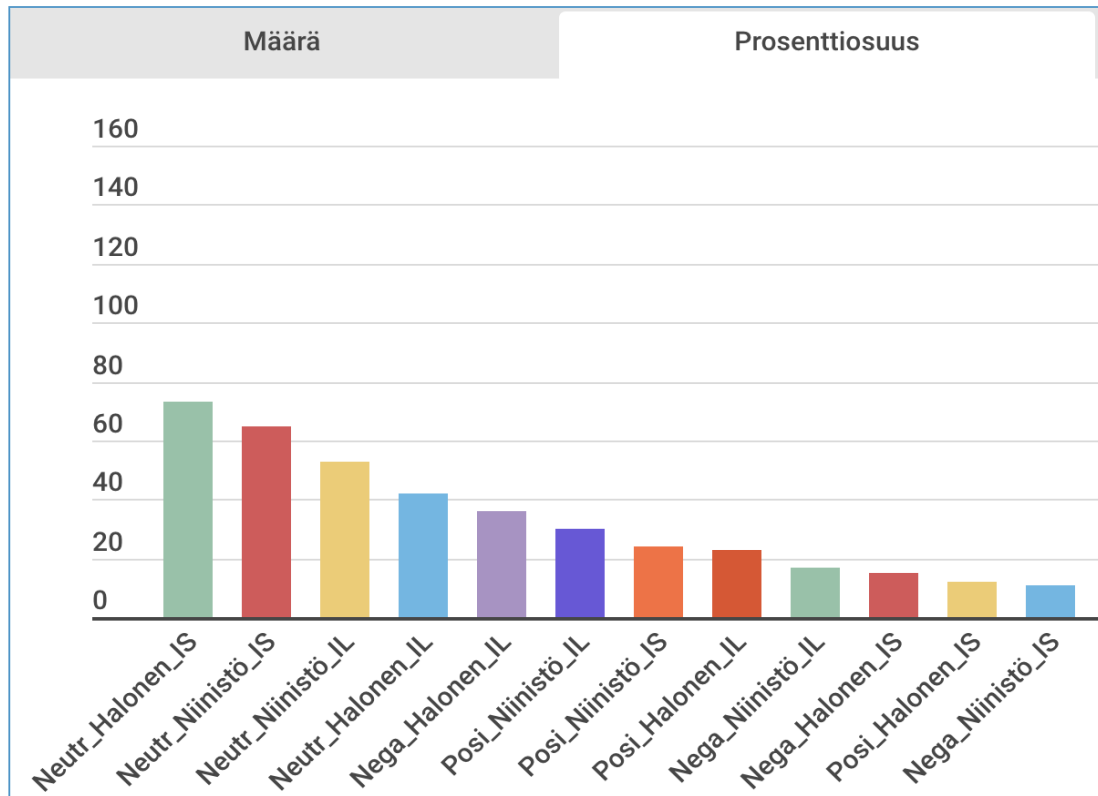
Koko aineisto

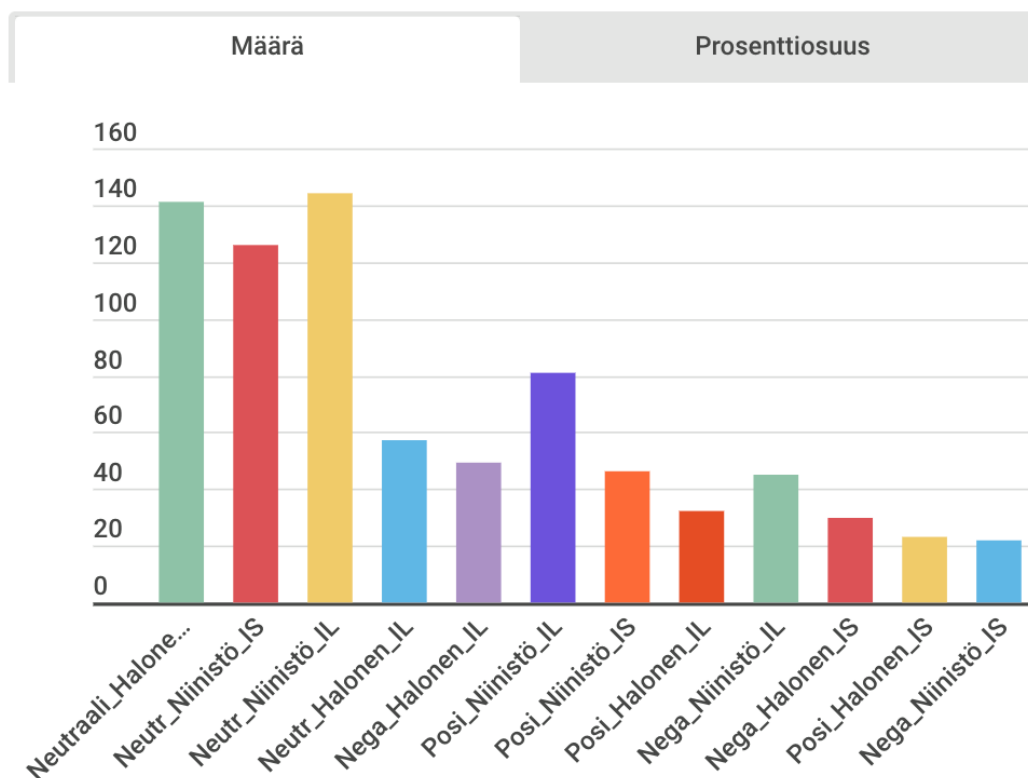
Kuva 5. Yllä olevasta taulukosta näkee, mikä erottaa uutisoinnin Tarja Halosen ja Sauli Niinistön presidenttikausilla: se, mikä oli Halosen kaudella negatiivista, on Sauli Niinistön aikakaudella positiivista.

Suurin osa aineistosta löytyvistä etusivun otsikoista on neutraaleja eli sellaisia uutisia, joissa uutisen sävy ei ole negatiivinen eikä positiivinen vaan siinä vain todetaan esimerkiksi, kuinka presidentti on toiminut tai mihin tapahtumaan hän on osallistunut. Kaikkiaan tällaisia neutraaleja otsikoita on 58 prosenttia aineistosta.

Se ei ole yllätys, koska nimenomaan neutraali ja riippumaton uutisointi on länsimaisen journalismin perusedellytys. Viestinnän tutkimuksessa ilmiötä kutsutaan termillä objektiivisuuden strateginen rituaali eli vastuun kierron strategia. Tällöin toimittaja kertoo asiat jonkun muun näkökulmasta, jolloin uutiset vaikuttavat neutraalilta, vaikka niissä onkin tietty maailmankuva (Kunelius 2003, 69.) Esimerkiksi tässä aineistossa Ilta-Sanomien jutun otsikko *He arvioivat Niinistön uudenvuodenpuheen. Näpäytti johtajia ahneudesta* on malliesimerkki vastuun kierron strategiasta. Toimitus ei siis arvioi uudenvuodenpuhetta vaan sen tekevät asiantuntijat.

Kuva 6. Yllä olevasta grafiikasta näkyy tarkemmin, kuinka suuri prosenttiosuus lehtien presidenttejä koskevasta uutisoinnista oli neutraaleja, positiivisia tai negatiivisia.

Kuva 7. Aineiston yleiskuvasta näkyy selvästi, kuinka neutraaleja artikkeleita oli eniten. Toisaalta aineistosta pomppaa esiin esimerkiksi Iltalehden kirjoittamat positiiviset artikkelit Niinistöstä sekä negatiiviset artikkelit Halosesta.

5.2. Halosen etusivut

Tarja Halonen valittiin Suomen ensimmäiseksi naispresidentiksi 6. helmikuuta 2000. Halonen aloitti presidentinvirkansa 1. maaliskuuta 2000. Vaikka tässä opinnäytetyössä lähtökohta on nimenomaan viestinnän tutkimuksessa, on paikallaan taustoittaa hieman sitä, millainen poliittinen ja yhteiskunnallinen tilanne Suomessa oli vuonna 2000, kun Halonen valittiin Suomen presidentiksi.

Tarja Kaarina Halosesta tuli Suomen ensimmäinen naispresidentti, ja samalla hänestä tuli vasta 19. naispresidentti koko maailman historiassa. Halosen valinta ei ollut itsensänselvyys, koska toisella kierroksella vastaehdokas Esko Aho sai vain 3,2 prosenttiyksikköä vähemmän ääniä. Käytännössä Halonen valittiinkin presidentiksi Etelä-Suomen äänillä, sillä vaalien jakolinja meni kuvan 8 mukaisesti siten, että vihreällä värillä olevissa maakunnissa Aho sai yli puolet äänistä ja väkirikkaammissa Etelä-Suomen maakunnissa

puolestaan Halonen. Koska presidentinvaaleissa koko Suomi on samaa vaalipiiriä, valinta kohdistui Haloseen. (Tilastokeskus 2019 ja Oikeusministeriö 2019.)

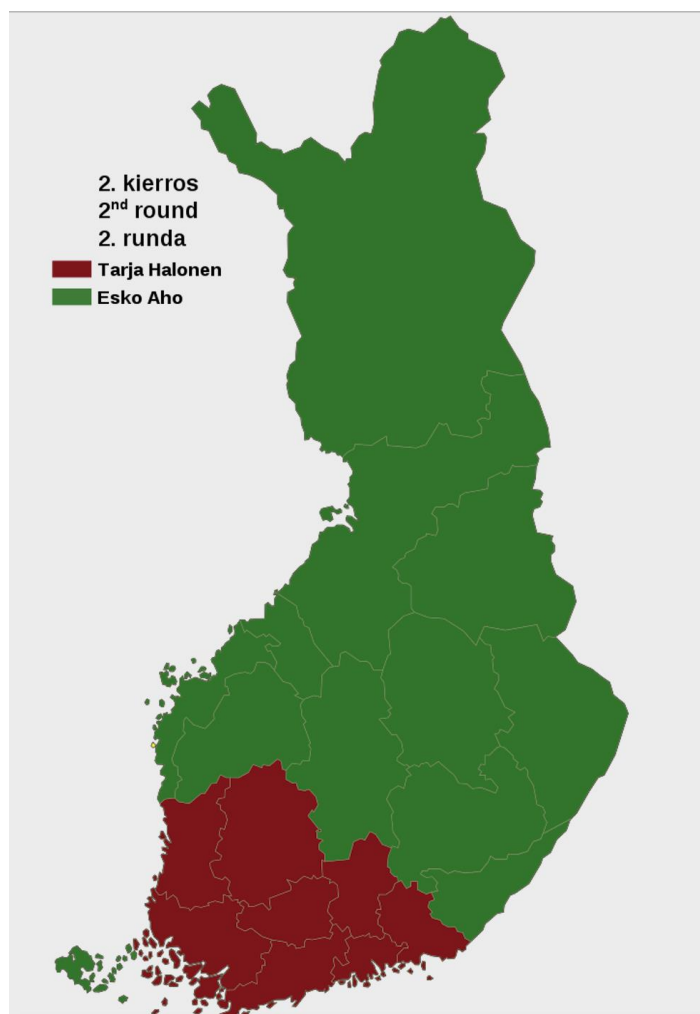
Tässä tutkimuksessa Halosen osalta keskitytään nimenomaan hänen ensimmäiseen presidenttikauteensa. Muun muassa politiikantutkijana toiminut Teija Tiilikainen muistuttaa, että Halosen johtajuutta leimasi koko kaksitoistavuotisen presidenttikauden aikana se, että hänen politiikkansa nojasi vahvasti henkilökohtaisiin arvoihin. Se poikkesi presidentin roolista Puolustusvoimien ylipäällikkönä ja roolista ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Halosen johtajuusprofiili rakentui työksi naisten ja vähemmistöjen aseman, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja kestävän kehityksen edistämiseksi. Tämä näkyi myös Halosen kansainvälisissä luottamustehtävissä. Ongelmia aiheutti myös perustuslaki, jonka myötä valtaoikeudet eivät enää antaneet Haloselle sellaista liikkumatilaa kuin hänen edeltäjilleen. Tiilikaisen mukaan presidentin valtiollista johtajuutta heikensi myös se, että Halonen kävi ”näkyvää puolustustaistelua” asemastaan kansansuosioitaan huolimatta. (Tiilikainen 2013, 261–272.)

1900–2000-luvun taitteessa Suomessa ei ollut nähty vielä yhtään naispääministeriä – puhumattakaan naispresidentistä. Oli kulunut myös verrattain lyhyt aika Suomen pitkäaikaisimman presidentin Urho Kekkosen kuolemasta. Myös perustuslaki uudistui vasta vuoden 2000 alussa. Oltiin siis vasta tulossa aikaan, jolloin nähtiin käytännössä, mitä presidentin valtaoikeuksien karsiminen oikein tarkoitti.

Aika oli uusi ja se näkyi lehdistössä. Esimerkiksi Iltalehden etusivun pääotsikko kuului Halosen virkaanastumispäivänä 1. maaliskuuta seuraavasti: *Pentti Arajärven ”linnatuomio” alkaa: Suomi siirtyy Tarjan aikaan.*

Saman päivän Iltalehden pääkirjoituksessa myös pohditaan sitä, olisiko Halosta ylipäänsä valittu presidentiksi, jos presidentillä olisi vielä yhtä paljon valtaa kuin ennen: ”Kun perustuslain uudistuksessa lähdettiin vahvistamaan parlamentin asemaa ja riisuttiin presidentin valtaoikeuksia ei näillä muutoksilla lainvalmistelussa luonnollisestikaan ollut mitään virallista yhteyttä siihen, että uusi presidentti saattaisi olla nainen. Vai oliko sitenkin?”, Iltalehti kirjoitti pääkirjoituksessaan.

Seuraavassa perehdytään tarkemmin, miten Halosen presidenttikautta käsiteltiin Iltalehdessä ja Ilta-Sanomissa.

Kuva 8. Näin Suomi äänesti presidentinvaaleissa tammikuussa 2000. Tarja Halonen valittiin Suomen presidentiksi, mutta selvä äänestystulos ei ollut ja ratkesi nimenomaan Etelä-Suomen äänillä Halosen eduksi.

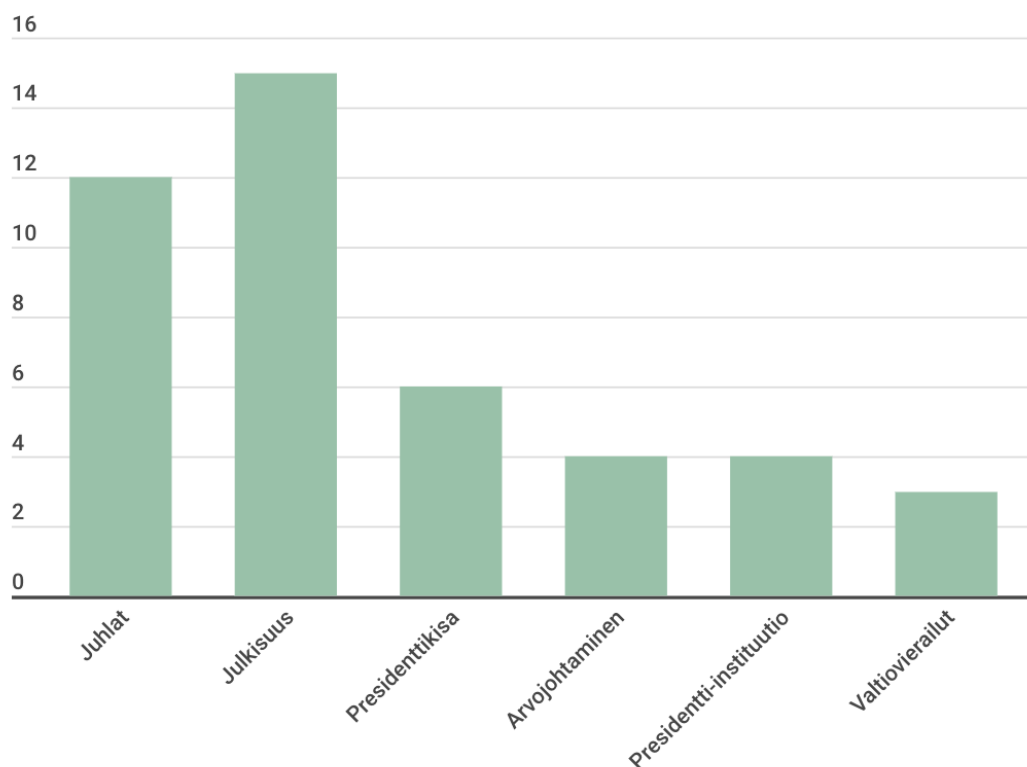
Halosen käsittely Iltalehdessä:

Iltalehdessä vain 42 prosenttia Halosta käsittelevistä etusivun otsikoista oli sävyltään neutraaleja. Kuten tässä luvussa aiemmin todettiin, länsimaisen journalismin perinteen mukaan suurimman osan artikkeleista pitäisi olla neutraaleja. Palaan kuitenkin myöhemmin syihin, joista ero saattaa johtua.

Useimmiten Iltalehdessä neutraalisti käsiteltiin julkisuuteen tai juhliin liittyviä tilanteita. Julkisuuteen liittyviä alaotsikoita löytyi 15 kappaletta ja juhliin liittyviä alaotsikoita 12 kap-

paletta. Julkisuus-alaotsikko tarkoittaa ennen kaikkea uutisointia, jossa presidentti on julkisuuden henkilö. Jos Halonen ei olisi ollut presidentti, tuskin Iltalehteä olisi myyty 12. huhtikuuta 2005 otsikolla *Halonen innostui perhokalastuksesta*. Muita neutraaleja otsikoita Halosesta olivat muun muassa *Halonen Lindhin muistotilaisuuteen* sekä *Ehdokkaat Uutisvuodon nauhoituksissa: ”Tällä menolla munaamme itsemme”*.

Halosen neutraali uutisointi Iltalehdessä

Kuva 9. Näin neutraali uutisointi Halosesta jakaantui Iltalehdessä.

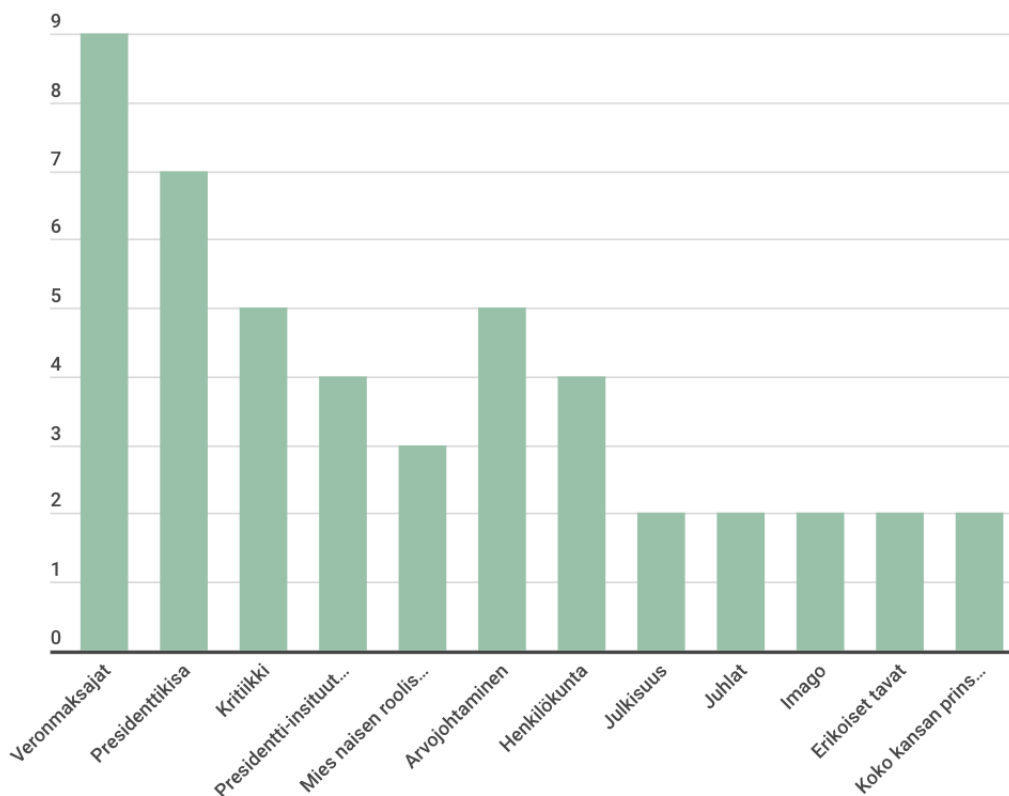
Luvussa 5.1. olevista kuvista 6 ja 7 huomaa, että heti neutraalien käsittelytapojen jälkeen seuraavaksi yleisimmät otsikot ovat Iltalehden negatiivisesti uutisoimat, Halosta käsittelevät etusivut. Kaikkiaan Halosta käsittelevistä Iltalehden artikkeleista 36 prosenttia oli negatiivisia. Kun neutraalit artikkelit otetaan pois, Iltalehden Halosta käsittelevistä artikkeleista peräti 61 prosenttia eli 49 kappaletta oli negatiivisia.

Negatiivisia artikkeleita on hyvin erilaisissa kategorioissa. Tällaisia ovat esimerkiksi *Lenita ärisee Tarja Haloselle*, *Halonen on matkustanut ahkerammin kuin Ahtisaari* sekä *Halosen Mersu kaahasi. Poliisi etsii silminnäkijöitä*.

Alaotsikot jakautuvat Iltalehden etusivuilla pääosin tasaisesti. Tarkemmassa käsittelyssä selviää, että negatiiviset otsikot jakautuvat 14 erilaiseen alaosaan. Useimmiten Halosta käsittelevät negatiiviset otsikot liittyvät veronmaksajiin. Veronmaksajiin liittyviä negatiivisia otsikoita oli peräti yhdeksän (kuva 10). Veronmaksajiin liittyvät otsikot käsittelivät tasavallan presidentin rahankäyttöä: muun muassa presidentin järjestämiä ökyjuhlia, Halosen matkustamista ja 2 miljoonan euron luksusvenettä.

Toiseksi eniten negatiivisia otsikoita oli presidenttikisaan liittyvässä alaosaan. Otsikoiden perusteella Halosen haastajasta Sauli Niinistöä luotiin vaihtoehto vallankahvassa olevalle Haloselle jo varhain ennen kuin Niinistön ”Työväen presidentti” -slogania julistanut kampanja oli varsinaisesti edes alkanut. Jo kesällä 2005 – siis yli puoli vuotta ennen presidentinvaaleja – Niinistöä tehtiin laaja henkilökuva otsikolla ”Halosen haastaja”. Presidentinvaalien aikana negatiiviset otsikot käsittelivät muun muassa ”Halosen kompurointia” vaaliväittelyssä ja presidenttikisan ”loanheittoa”. Sen lisäksi aineistossa usein vastaan tullut alaotsikko oli Halosta koskeva kritiikki tai artikkeli, joka käsitteli presidentti-instituutiota tai arvojohtamista.

Halosen negatiivinen uutisointi Iltalehdessä

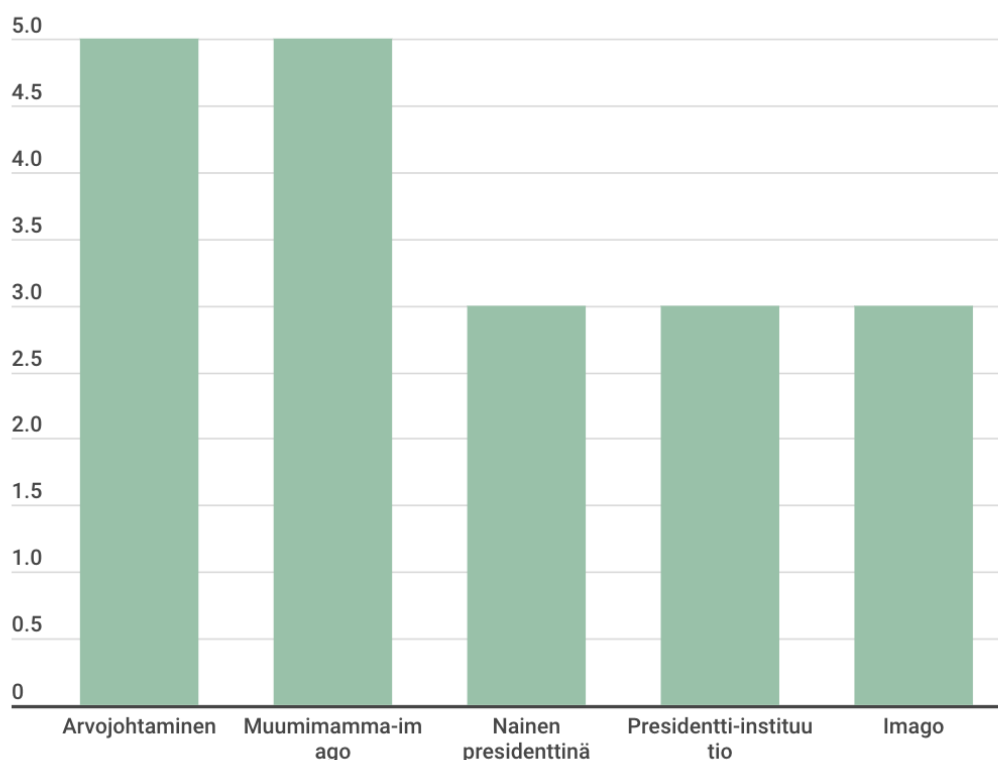
Kuva 10. Näin negatiiviset otsikot Halosesta jakautuivat Iltalehdessä.

Kuten yllä tuli ilmi, selvästi suurin osa eli 77 prosenttia Halosen presidenttikaudella julkaistuista artikkeleista Iltalehdessä on joko neutraaleja tai negatiivisia. Näin ollen noin 23 prosenttia artikkeleista oli positiivisia. Kun vertaillaan vain joko positiivisia tai negatiivisia artikkeleita, positiivisia jutuista oli 39 prosenttia.

Iso osa positiivisista artikkeleista liittyy Halosen sukupuolen käsittelyyn. Esimerkiksi Muumimamma-imago -alaosastoon liittyvistä otsikoista lähes jokainen liittyy Halosen ulkonäön tai olemukseen analysointiin. Hieman yllättäen Muumimamma-imago on kuitenkin kääntynyt suomalaisen median käsittelyssä positiiviseksi, vaikka Muumimamma-teema lähti aikoinaan liikkeelle nimenomaan ruotsalaismedioiden ilkkumisesta.

Ainakin seuraavien otsikoiden perusteella vaikuttaa siltä, että kunhan Halonen täyttää tilansa äitihahmona, otsikot ovat positiivisia: *Hilpeissä matkatunnelmissa. Halonen vetäisi lentokoneessa Hummani hein* sekä *Sirpa Selänne: Halonen huolissaan Teemun voinnista*.

Halosen positiivinen uutisointi Iltalehdessä

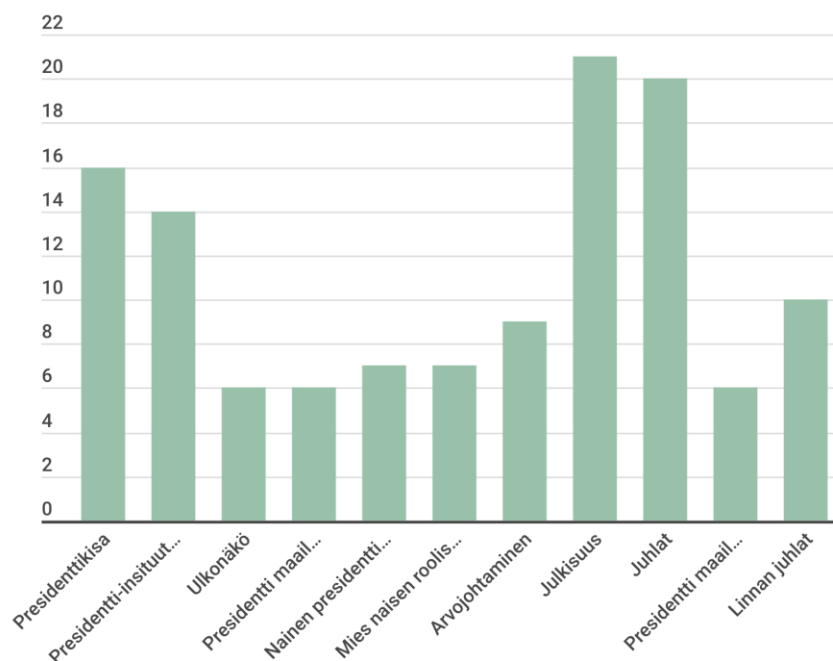

Kuva 11. Iso osa Tarja Halosta käsittelevistä positiivisista uutisista liittyi presidentin sukupuoleen.

Halosen käsittely Ilta-Sanomissa:

Ilta-Sanomien Halosta koskevista uutisista peräti 73 prosenttia oli neutraaleja eli luvussa 5.1 esitellyn journalismin ihanteen mukaisia uutisia. Eniten näitä neutraaleja uutisia liittyi Julkisuus- ja Juhlat-alaosastoon.

Halosen neutraali uutisointi Ilta-Sanomissa

Kuva 12. Kuten Iltalehdessä, myös Ilta-Sanomissa eniten neutraaleja artikkeleita oli julkisuutta käsittelevässä osastossa.

Mielenkiintoinen sävyero Ilta-Sanomien ja Iltalehden välillä liittyy tasavallan presidentin käyttöön tulleeseen edustusveneeseen. Ilta-Sanomien uutisoi asiasta elokuussa 2005 seuraavasti: *Presidentille kahden miljoonan euron vene*. Iltalehti uutisoi asiasta helmikuussa 2006 näin: *Halosen 2 000 000 € luksusvene*. Pelkän Iltalehden etusivun lukemalla ja asiaan perehtymättömänä jää helposti siihen käsitykseen, että Halonen olisi osstanut presidentinpalkkiollaan – veronmaksajien rahoilla – luksusveneeseen tai saanut lahjaksi sellaisen. Todellisuudessa kyse oli nimenomaan tasavallan presidentti -instituution edustusveneestä eikä Halosen veneestä. Sitä paitsi viime vuosina on uutisoitu, kuinka

Venäjän presidentti Vladimir Putinilla on kolme kertaa suurempi edustusvene kuin Suomen presidentillä (Vuortama 2019). Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että moni sellainen Halosta koskeva uutinen, joka Ilta-Sanomissa on muotoiltu neutraalisti, on eri muotoilulla saatu Ilta-lehdessä vaikuttamaan negatiiviselta uutiselta.

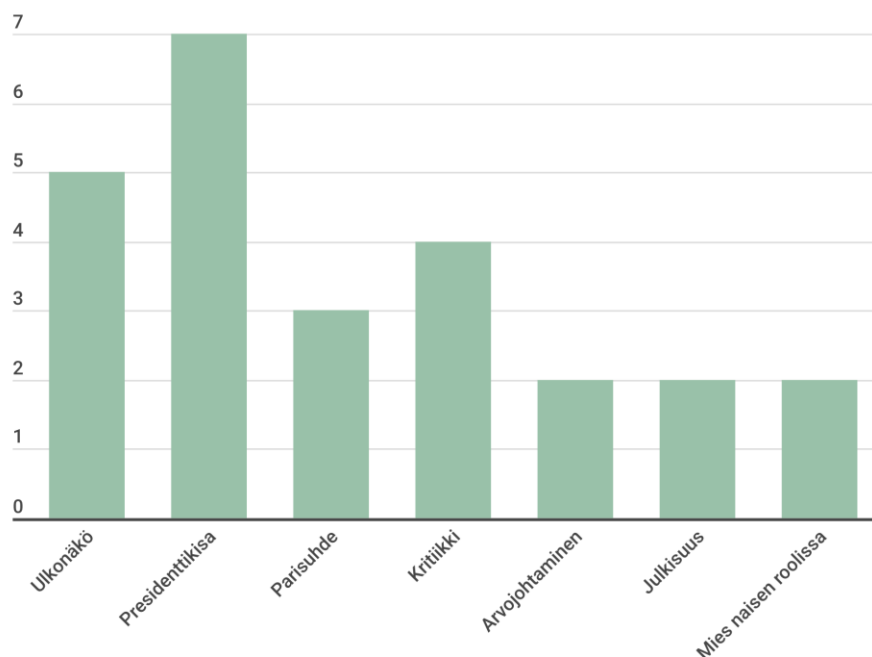

Kuva 13. Oheinen asetelma Halosen edustusveneestä toistui opinnäytetyön tuloksissa. Halosta koskevat uutiset on muotoiltu iltapäivälehdissä eri tavalla: Ilta-lehdessä paljon negatiivisemmin kuin Ilta-Sanomissa.

Seuraavaksi eniten Halosta käsittelevät otsikot Ilta-Sanomissa olivat negatiivisia. Kaikkiaan negatiivisia otsikoita etusivulta löytyi 30 kappaletta eli 15 prosenttia. Kun neutraalit otetaan pois laskuista, negatiivisia oli 57 prosenttia uutisista. Kuten Ilta-lehdessäkin, myös Ilta-Sanomissa eniten negatiivisia etusivun otsikoita aiheutti presidenttikisa. Yksittäisistä otsikoista negatiivisia olivat muun muassa seuraavat: *Presidentti ei tullut kirkkojuhlaan. Talvisodan veteraanit pahastuivat Tarja Haloselle, Halosen hatuttomuus puhuttaa taas sekä Suomen Pankin nimityssotku kuumensi tunteet: Demaritkin haukuivat Halosen.*

Mielenkiintoinen huomio on myös se, että Suomen ensimmäisen naispresidentin ulkonäkö joutui etusivun negatiiviseksi puheenaiheeksi viiteen eri otteeseen. On vaikea sanoa, olisiko näin käynyt, jos presidentti olisikin ollut mies. Todennäköisesti olisi, mutta koska miesten pukeutuminen kravatteineen ja pukuineen on saman kaavan mukaista, erilaisia ja poikkeavia pukeutumiskäsitteitä on vaikeampi tehdä kuin naisten pukeutumisessa.

Halosen negatiivinen uutisointi Ilta-Sanomissa

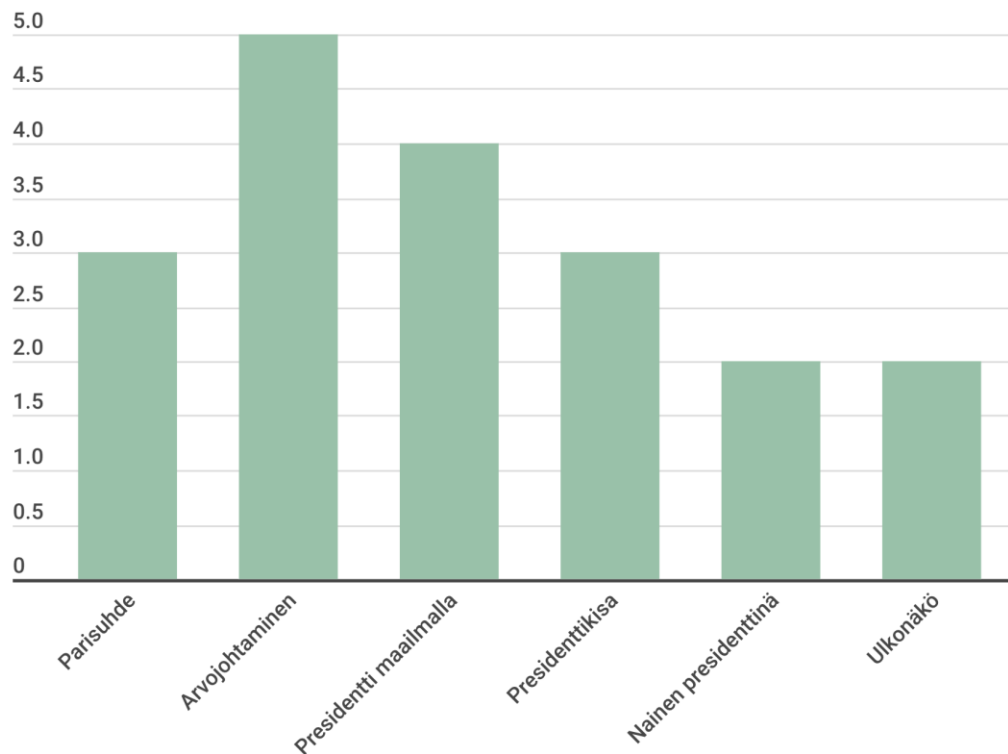
Kuva 14. Ilta-Sanomien etusivulla Halosta useimmin käsittelevä negatiivinen otsikko koski presidenttikisää.

Jos oli negatiivisia otsikoita Ilta-Sanomissa paljon vähemmän kuin naapurilehdessä, niin vähemmän oli myös positiivisia otsikoita. Iltalehdessä lähes joka neljäs Halosta käsittelevä otsikko oli positiivinen, Ilta-Sanomissa puolestaan 12 prosenttia. Kun lasketaan vain positiivisia tai negatiivisia otsikoita, IS:ssä positiivisia otsikoita oli 43 prosenttia.

Eniten tällaisia otsikoita oli alaosastoissa Arvojohtaminen sekä Presidentti maailmalla, ensimmäisessä viisi ja jälkimmäisessä neljä. Mielenkiintoista ja jollain tavalla odotettua on se, että molemmissa iltapäivälehdissä arvojohtamiseen liittyvä kategoria nousi yhdeksi yleisimmistä kategorioista. Positiivisia otsikoita olivat muun muassa IS-Gallup:

Kansa hyväksyy Halosen avoliiton ja eron kirkosta, Salahäät sekä Halosen nilkkurit valittiin vuosituhanen kengiksi.

Halosen positiivinen uutisointi Ilta-Sanomissa

Kuva 15. Arvojohtaminen ja presidentin näkyminen jollain tavalla ulkomailla nousivat positiivisesti esiin Halosta uutisoitaessa.

5.3. Niinistön etusivut

Sauli Niinistöä alettiin luoda Tarja Halosen seuraajaa viimeistään sen jälkeen, kun Niinistö selvisi Thaimaan tsunamista. Yksi traagisen uutistapahtuman koskettava selviytymistarina oli sähkötolpassa roikkunut Niinistö. Niinistö on kertonut useaan otteeseen selviytyneensä vain täpärästi lomamatkalta Khao Lakista. Hengenlähtö oli lähellä. (Uusivirta 2014.)

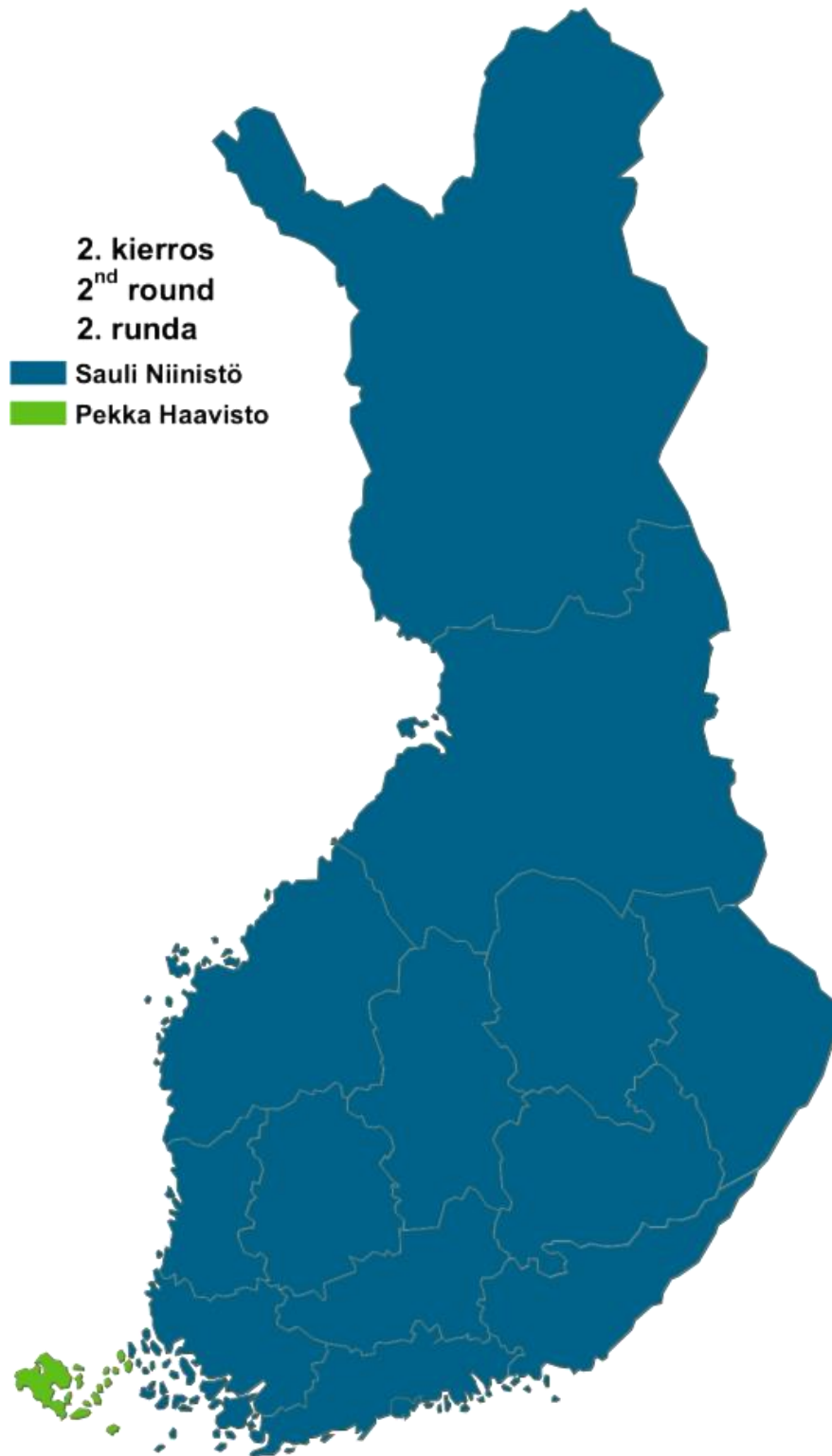
1990-luvun valtiovarainministeri Niinistö nautti suurta suosiota jo pitkään ennen kuin hänestä tuli tasavallan presidentti. Esimerkiksi vuonna 2006 järjestettyjen presidentinvaalien toisella kierroksella hän jäi Halosesta vain 3,6 prosenttiyksikköä eli reilut 100 000 ääntä. (Oikeusministeriö 2006.)

Pisteenä iin päälle “puolivallaton leskimies”, kuten Niinistö kutsui itseään ensimmäisen vaimonsa kuoleman jälkeisinä leskivuosinaan, meni vielä naimisiin rauhallisen ja kansan keskuudessa suosituksen Jenni Haukion kanssa.

Kaikesta tästä seurasi se, että vuonna 2012 nähtiin varsin selvä näytös ja juristin voittokulku Mäntyniemeen eli presidentin virka-asuntoon. Syitä suosioon on monia. Henkilökohtaisen elämän lisäksi yksi tärkeä syy on se, että varsinkin viimeisen 15 vuoden aikana Niinistö on oppinut puhumaan kansan kieltä: milloin Niinistö on kutsunut työmarkkinajärjestöt keskustelemaan kilpailukykysovimuksesta, milloin hän on puhunut kiusaamisen vastustamisesta, milloin maahanmuuttokriittisyydestä. Esimerkiksi toimittajat Matti Mörttinen ja Lauri Nurmi kirjoittavat Mäntyniemen herra -kirjassaan, kuinka Niinistön ihailijat kutsuvat tätä taitoa arvojohtajuudeksi ja kriitikot populismin jalostuneimmaksi asteeksi. (Mörttinen & Nurmi 2018, 198.)

Niinistö valittiin tasavallan presidentiksi tammikuussa 2012. Presidentinvaaleissa 2012 suurimmiksi ilmiöiksi muodostuivat Sauli Niinistön satumainen voittokulku sekä vaalien toiseksi yltäneen Pekka Haaviston ympärille muodostunut niin sanottu Haavisto-ilmiö. Vihreiden ehdokas Pekka Haavisto ylsi toiselle kierrokselle keskustan Paavo Väyrysen ja SDP:n Paavo Lipposen ohi.

Kuten oheisesta kuvasta 16 näkee, presidentinvaalit ja erityisesti vaalien toinen kierros olivat Niinistön juhlaa. Niinistö sai jo vaalien ensimmäisellä kierroksella lähes 37 prosenttia annetuista äänistä, mutta toisella kierroksella äänimäärä nousi peräti 62,59 prosenttiin. Sattumaa tai ei: myös iltapäivälehdissä tasavallan presidentti Sauli Niinistöstä on tullut poikkeuksellisen ylistetty presidentti. Sitä käydään läpi seuraavaksi.

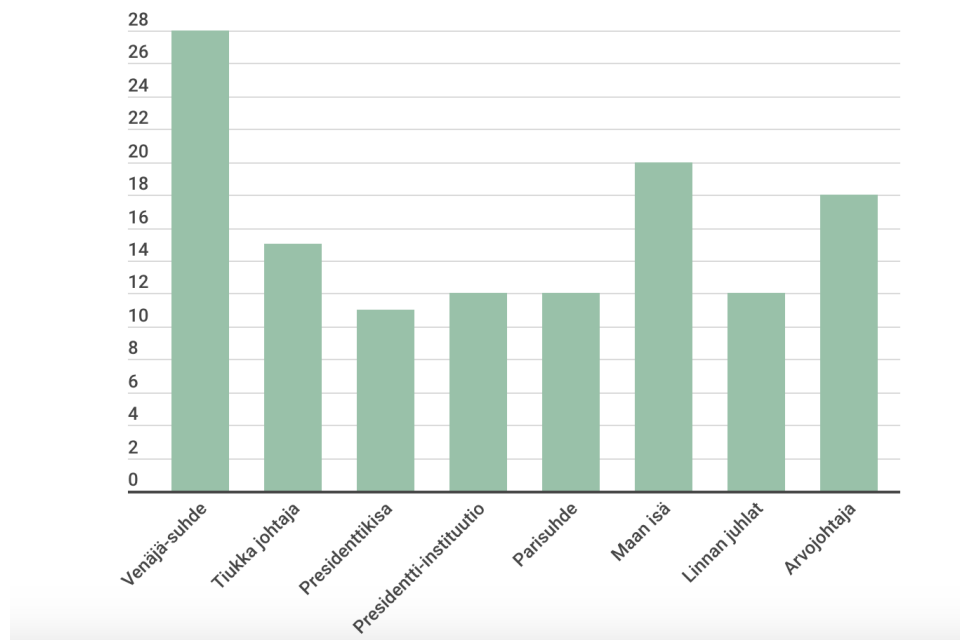
Kuva 16. Sauli Niinistö sai yli 60 prosenttia vuoden 2012 presidentinvaalien toisen kierroksen äänistä, eikä Suomessa lopulta ollut kuin Ahvenanmaan vaalipiiri, joka asettui vastaehdokas Pekka Haaviston taakse.

Niinistön käsittely Iltalehdessä:

Suurin osa Iltalehden Niinistöä käsittelevistä uutisista oli neutraaleja. Mielenkiintoinen huomio yksittäisen lehden kohdalla on kuitenkin se, että uutisista ainoastaan 53 prosenttia oli neutraaleja. Luvussa 5.1. käsitellyn journalismin perussäännön mukaan länsimaisen journalismin ytimenä ovat neutraalit uutiset. Iltalehden uutisista kuitenkin vain hädintuskin puolet olivat näitä neutraaleja uutisia. Syitä tähän tutkitaan tämän luvun viimeisessä osiossa sekä Johtopäätökset-osiossa.

Toinen mielenkiintoinen huomio liittyy siihen, että Iltalehdessä Niinistöä käsitteleviä etusivuja oli lähes tuplasti enemmän kuin etusivuja Halosen ensimmäisellä kaudella. Kun Halonen ylsi ensimmäisellä presidenttikaudellaan Iltalehden etusivulle 137 kertaa, Niinistö ylsi sinne 270 kertaa.

Niinistön neutraali uutisointi Iltalehdessä

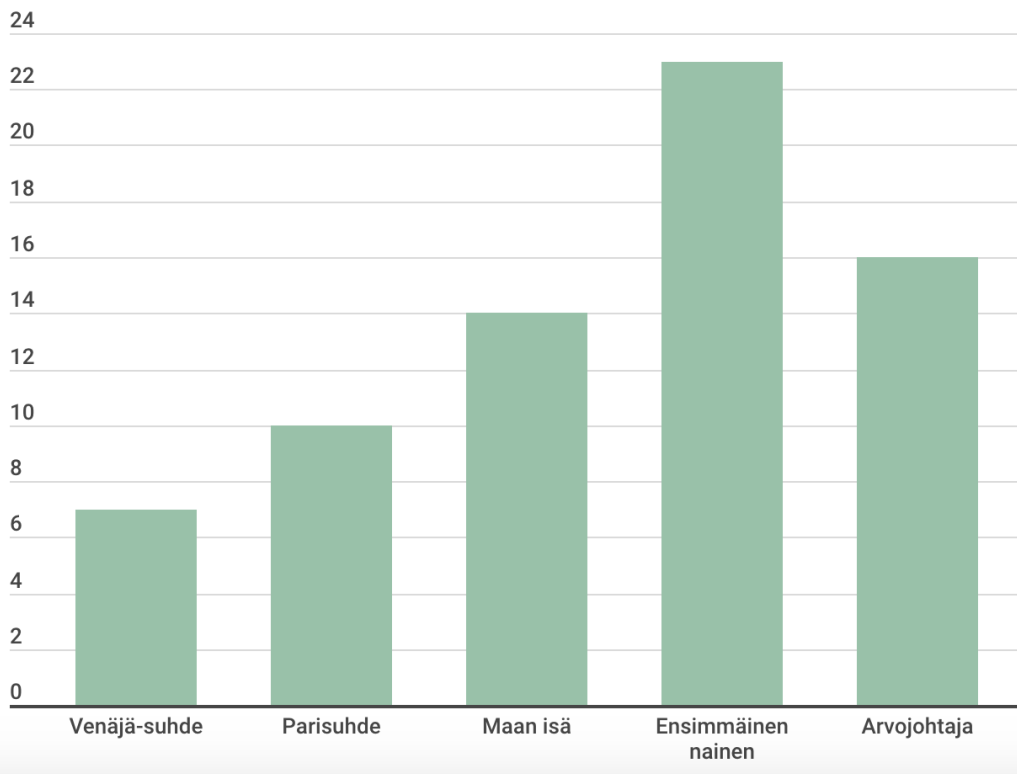

Kuva 17. Nämä ovat neutraalit otsikot, joissa käsiteltiin tasavallan presidentti Sauli Niinistöä Iltalehdessä.

Eniten Niinistöstä kirjoitettiin neutraaleja uutisia Venäjä-suhteeseen liittyen. Lisäksi merkille pantavaa on se, että suurin osa neutraaleista otsikoista liittyy tavalla tai toisella niihin valtaoikeuksiin, joita 2000-luvun alussa uusittu perustuslaki jätti presidentille – siis siihen arvojohtajan rooliin, joka erityisesti rauhan aikana presidentin työssä korostuu. Tällaisia otsikoita olivat esimerkiksi *IL tutki. Maan arvio Niinistöstä. Venäjä, eurokriisi, Nato, edustaminen...*, *Niinistön tunnustus CNN:llä: Laman uhreja kohdeltiin epäreilusti ja Presidentti Sauli Niinistö IL:n erikoishaastattelussa: Ahneus on Suomen synti.*

Seuraavaksi eniten Iltalehdestä löytyi positiivisia Niinistö-uutisia. Kuten yllä jo kirjoitettiin, Niinistöstä kertovien artikkeleiden määrä tuplaantui Halosen ensimmäiseen kauteen verrattuna. Suurin osa näistä lisääntyneistä artikkeleista oli nimenomaan positiivisia. Niinistöstä kirjoitettiin Iltalehdessä peräti 81 positiivista artikkelia, jotka ylsivät etusivulle, Haloselta 31. Kun tutkitaan pelkästään positiivisia ja neutraaleja artikkeleita, positiivisia artikkeleita Niinistöstä kirjoitettiin peräti 64 prosenttia.

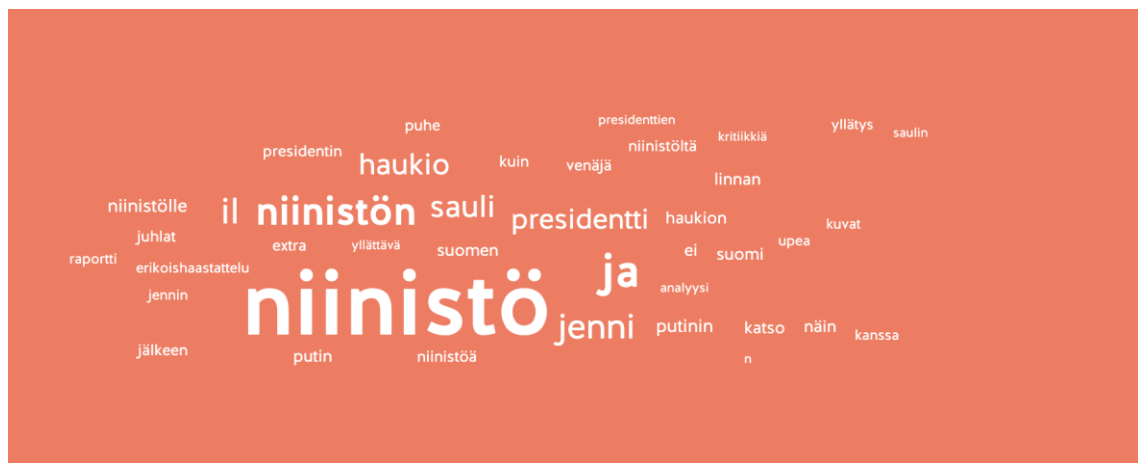
Niinistön positiivinen uutisointi Iltalehdessä

Kuva 18. Eniten Sauli Niinistöä koskevat positiiviset artikkelit käsittelivät Jenni Haukiota.

Eniten Sauli Niinistöstä kertovia positiivisia uutisia käsitteli alaotsikko nimeltä Ensimmäinen nainen. Nämä uutiset käsittelivät tavalla tai toisella Jenni Haukiota. Seuraavaksi eniten positiivisia uutisia oli alaotsikoista Arvojohtaja sekä Maan isä. Myös Venäjä-suhteeseen ja ylipäänsä parisuhteeseen liittyviä uutisia oli vähintään seitsemän kertaa. Esimerkkejä positiivisesta käsittelystä ovat otsikot *Tellervo Koivisto ylistää Jenni Haukiota*, *”Sopivan vaatimaton”*, *Haukio ja Niinistö hurmasivat Lontoossa* sekä *Putin jyrähti Nastosta. Niinistön suuri rooli Venäjän ja lännen välissä*.

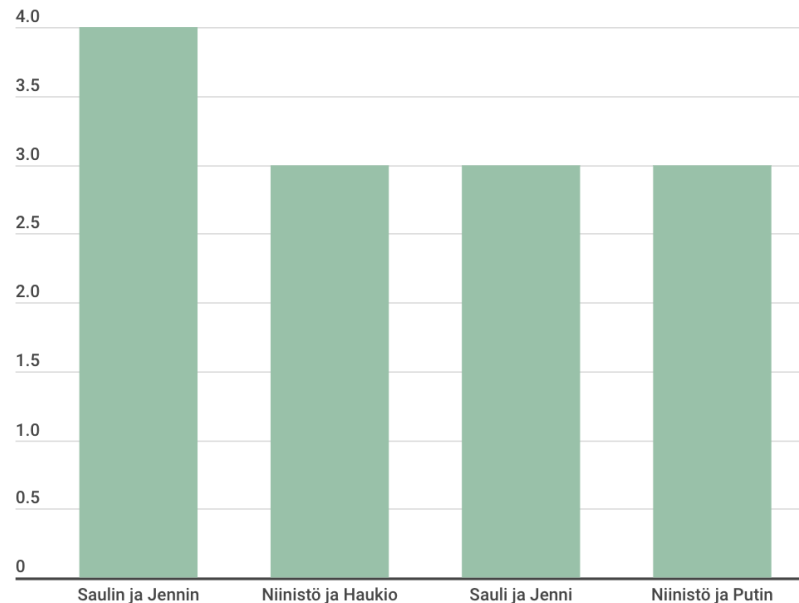
Internetistä löytyy lukuisia ohjelmia, joilla pystyy tutkimaan, miten usein tietyt sanat toistuvat teksteissä. Kuten alla olevasta kuvasta 19 voi havaita, yksittäisistä sanoista esiin selvästi useimmiten pomppaa Niinistö. Sen lisäksi usein esiin nousevat sanat presidentti, Niinistön, Jenni ja Haukio.

Kuva 19. Tällaiset sanat pomppaavat esiin Iltalehden Niinistöä käsittelevästä positiivisesta uutisoinnista.

Sanapareja tutkimalla huomaa entistä selvemmin, kuinka Haukion ja Niinistön suhde nousee otsikoissa suosituksi. Aineistosta löytyy peräti neljä otsikkoa, joissa ovat sanat Saulin ja Jennin. Sauliin ja Jenniin liittyviä otsikoita olivat esimerkiksi *Saulin ja Jennin ensimmäiset Linnan juhlat*, *Vieraina vähemmän johtajia ja enemmän työläisiä* sekä *Jennin ja Saulin herkkä hetki valloitti kiinalaiset*. *Kuvaa esiteltä sadoille miljoonille*. Lisäksi kolme kertaa löytyvät otsikot, joissa ovat sanat Niinistö ja Haukio sekä Sauli ja Jenni. Kolmesti löytyy myös otsikko Niinistö ja Putin.

Nämä sanaparit toistuvat useimmiten positiivissa Niinistö-artikkeleissa Iltalehdessä

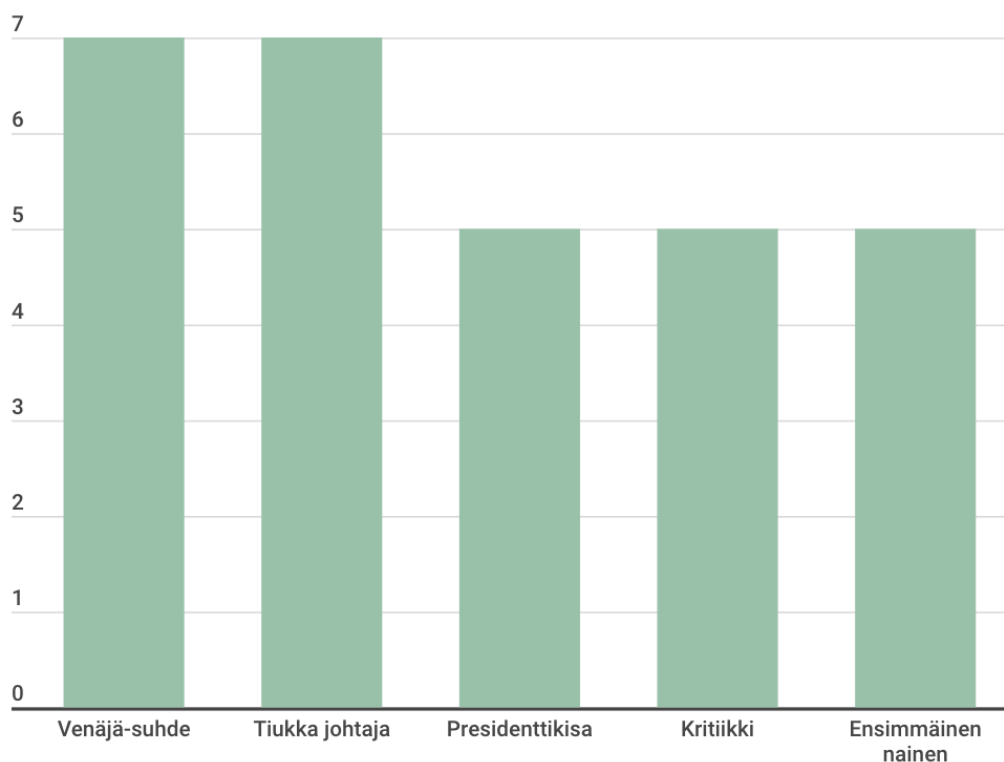

Kuva 20. Nämä ovat käytetyimmät sanaparit Niinistöä koskevassa positiivisessa uutisoinnissa.

Tämän opinnäytetyön aineiston perusteella selviää, että Iltalehdessä Niinistöä koskevia negatiivisia otsikoita oli etusivulla vain 16 prosenttia kaikista sinne päätyneistä otsikoista. Ero Halosen kauteen on merkittävä, sillä Halosta käsitteleviä negatiivisia etusivuja oli Iltalehdessä peräti 36 prosenttia. Kun Niinistöstä tutkitaan vain positiivisia ja negatiivisia otsikoita, negatiivisten määrä on vain 36 prosenttia.

Eniten näitä otsikoita löytyi Venäjä-suhteeseen, Niinistön kuvaan tiukkana johtajana sekä presidenttikisaan liittyen. Negatiivisia olivat esimerkiksi otsikot *IL paljastaa: Raju riita kulisseissa Suomen sota-avusta Virolle, Lipponen jyrisee Niinistölle. "Kuin Kekkonen aikaan"* sekä *"Härskiä teatteria" Laura Huhtasaari syyttää presidenttiä.*

Niinistön negatiivinen uutisointi Iltalehdessä

Kuva 21. Eniten negatiivisia Niinistö-juttuja oli Venäjä-suhteeseen ja tiukkaan johtamiseen liittyen.

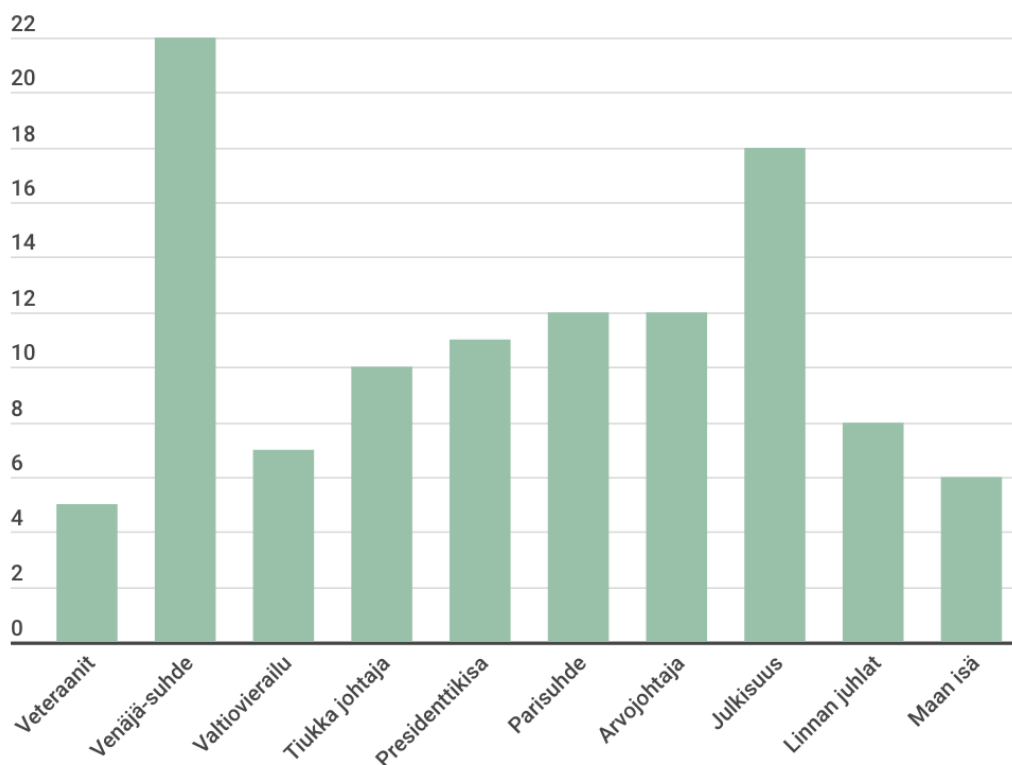
Niinistön käsittely Iltä-Sanomissa:

Iltä-Sanomissa Sauli Niinistön ensimmäistä presidenttikautta käsiteltiin lehden etusivulla yhtä usein kuin Tarja Halosen ensimmäistä presidenttikautta eli 194 kertaa. Aika oli toinen internetuutisoinnin kehittymisen myötä. Siitä huolimatta Iltä-Sanomien vaikutus pysyneen tasapuolisempaan uutisointiin Niinistön ensimmäisellä presidenttikaudella kuin Iltalehti.

Toisaalta, kuten tästä luvusta myöhemmin ilmenee, myös Iltä-Sanomissa Niinistöä koskevat artikkelit olivat positiivisempia kuin Halosen aikana. Niinistöä koskevia positiivisia artikkeleita etusivulla oli 12 prosenttiyksikköä enemmän kuin Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella. Niinistön aikana positiivisia artikkeleita oli 24 prosenttia artikkeleista, Halosen presidenttikaudella 12 prosenttia.

Toisin kuin Ilta-Sanomien pahimmassa kilpailijassa Iltalehdessä, artikkeleista peräti 65 prosenttia oli neutraaleja. Useimmiten neutraalit artikkelit käsittelivät Venäjä-suhdetta, julkisuutta, arvojohtamista ja parisuhdetta. Vähintään viidesti etusivulla oli neutraaleja Niinistö-otsikoita kymmenestä alaosastokategoriasta. Esimerkkejä neutraaleista otsikoista ovat muun muassa *Paras joululahja on toisemme. Jenni Haukio & Sauli Niinistö: Sukujoulu!*, *Sauli Niinistö Pohjois-Korean tilanteesta: ”Näyttää pahalta”* sekä *Asiantuntija Putinin ja Niinistön tapaamisesta: ”Pakko puhua vaikeista aiheista”*.

Niinistön neutraali uutisointi Ilta-Sanomissa

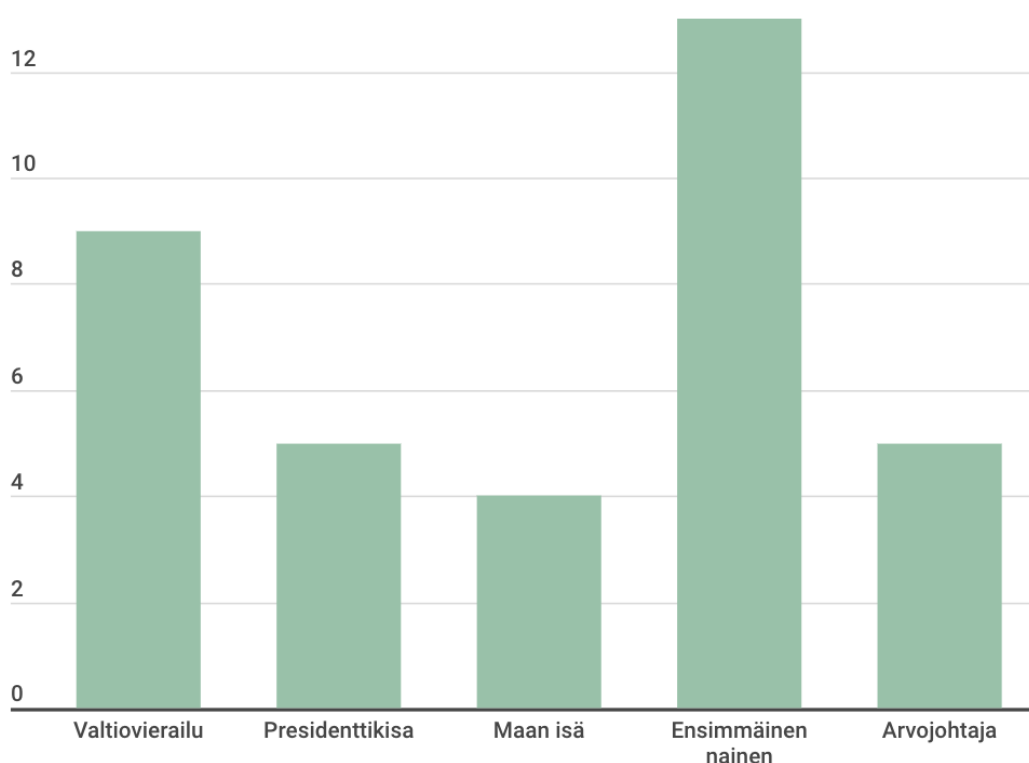
Kuva 22. Selvästi eniten Niinistöä käsitteleviä neutraaleja uutisia oli Venäjä-suhteeseen liittyvässä kategoriassa.

Kuten Iltalehdessä, myös Ilta-Sanomissa oli paljon enemmän positiivisia etusivuja Niinistön kuin Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella. Määrä tuplaantui 23:sta 46:een. Kaikkiaan positiivisia etusivuja Niinistöstä oli yli 12 prosenttiyksikköä enemmän kuin Halosesta. Kun neutraalit artikkelit otetaan pois, positiivisia artikkeleita oli noin 67 prosenttia

etusivulle päätyneistä uutisista eli hieman yllättäen kolme prosenttiyksikköä enemmän kuin Iltalehdessä.

Kuten naapurilehdessä, myös Ilta-Sanomissa eniten positiivisia etusivuja oli Jenni Haukioon sekä arvojohtajuuteen liittyen. Tällaisia positiivisia otsikoita olivat esimerkiksi *Jenni Haukion puhe sai kuulijat kyyneliin* ja *Tellervo Koivisto tapasi Jenni Haukion ensimmäistä kertaa "Kaunis kuin kuvansa"*.

Niinistön positiivinen uutisointi Ilta-Sanomissa

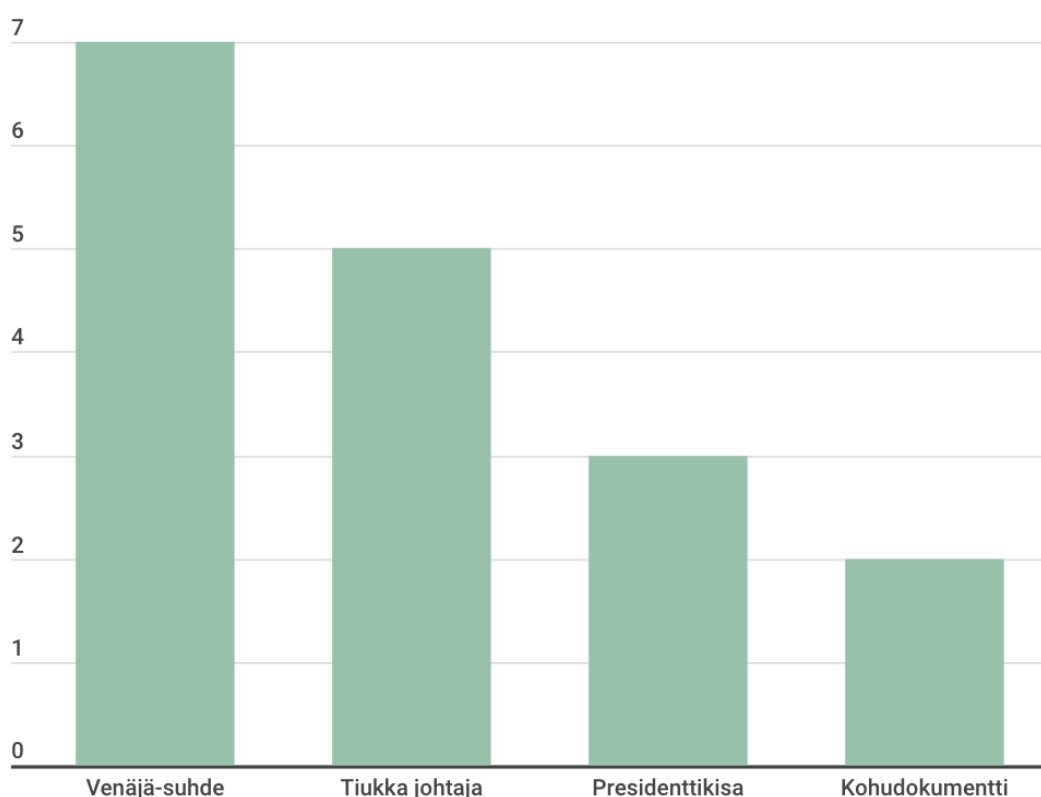

Kuva 23. Nämä viisi alaotsikkoa keräsivät kaikki vähintään viisi otsikkoa etusivulle.

Negatiivisia Niinistö-uutisia Ilta-Sanomissa on vähiten molempien lehtien otsikoista eli 11 prosenttia. Vaikka negatiivisia otsikoita oli Halosen kaudellakin vain 15 prosenttia, nyt määrä on pudonnut tästä siis neljä prosenttiyksikköä. Kaikkiaan Ilta-Sanomien otsikot jakaantuivat yhdeksän alaotsikon alle. Kuten äsken tuotiin ilmi, prosenttiosuuksien perusteella tällaisia negatiivisia otsikoita oli vielä vähemmän kuin Iltalehdessä. Kun verrataan vain positiivisia ja negatiivisia otsikoita keskenään, osuus oli 33 prosenttia.

Kuten Iltalehdessäkin, myös Iltä-Sanomissa useimmiten negatiiviset otsikot liittyivät Venäjä-suhteeseen. Tikunnokkaan nousivat esimerkiksi otsikot *Ruotsissa ihmetellään Suomen Venäjä-suhdetta*. *Niinistö joutui puolustamaan läheisiä välejään Putiniin, Linnan juhlien vieraslistaa moitittiin*. *Jenni Haukio älähti arvostelusta sekä Tuomioja päiväkirjassaan Niinistöstä: Karkeakäyttöksinen jätkä*.

Niinistön negatiivinen uutisointi Iltä-Sanomissa

Kuva 24. Useimmiten Sauli Niinistön presidenttikaudella negatiiviset otsikot käsittelivät Venäjä-suhdetta.

5.4. Tulosten yhteenveto

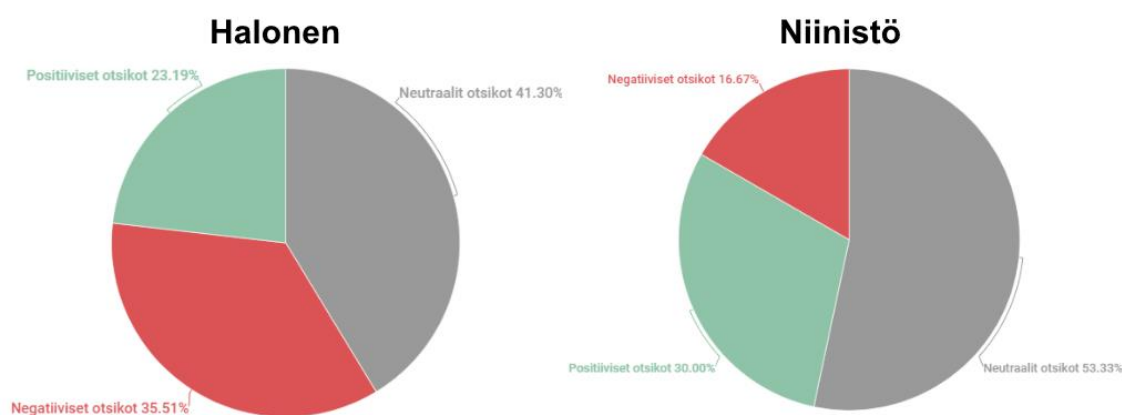
Tässä luvussa on käyty läpi aineistoa ja sen tuloksia yksittäisten presidenttikausien ja iltapäivälehtien osalta.

Opinnäytetyön aineisto koostuu siis kahden suomalaisen iltapäivälehden eli Iltalehden ja Iltä-Sanomien etusivuista 12 vuoden aikana. Kaikkiaan tässä aineistossa on tutkittu

7 260 iltapäivälehdien etusivua. Tuona aikana julkaistiin 796 etusivua, jota myytiin istuvalla presidentillä tai esimerkiksi hänen lähipiiriinsä liittyvällä uutisella. Näin siis useampi kuin joka kymmenes iltapäivälehdien etusivu käsitteli istuvaa presidenttiä.

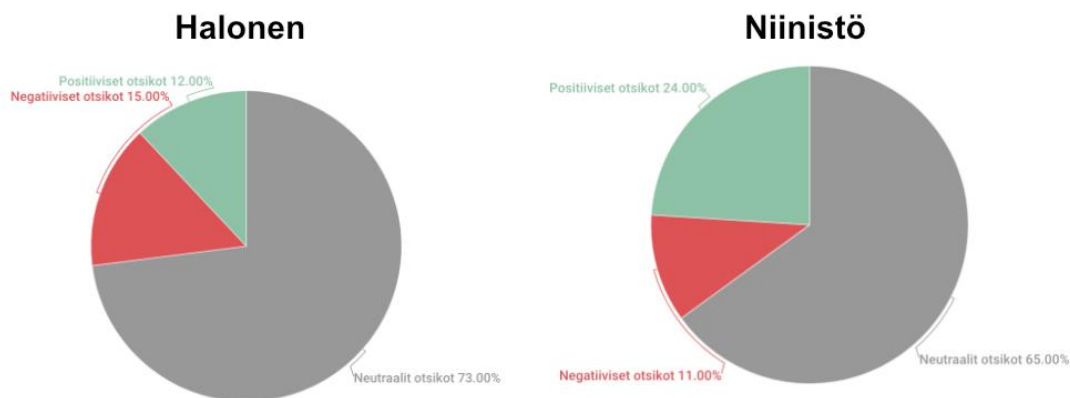
Tiivistetyksi Tarja Halosen ja Sauli Niinistön presidenttikausien ero näkyy alla olevissa kuvissa 24 ja 25. Molemmissa iltapäivälehdissä Sauli Niinistö on saanut positiivisempaa kohtelua omalla ensimmäisellä presidenttikaudellaan kuin Tarja Halonen hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan. Kuten aiemmin tässä luvussa on todettu, kohtelu on vielä selvästi positiivisempaa Iltalehdessä kuin Iltta-Sanomissa. Niinistöstä kirjoitettiin Iltalehdessä peräti 81 positiivista artikkelia, jotka ylsivät etusivulle, Halosesta 31.

Otsikot Iltalehdessä

Kuva 25. Vaikka Niinistön kaudella Iltalehden otsikot olivat neutraalimpia kuin Halosen kaudella, oheisesta kuvasta näkee selvästi, miten uutisoinnin sävy muuttui. Käytännössä negatiivisesta tuli Niinistön kauden kaudella positiivista.

Otsikot Ilta-Sanomissa

Kuva 26. Ilta-Sanomissa reilusti suurin osa otsikoista oli neutraaleja. Silti ero Tarja Halosen ja Sauli Niinistön kausien välillä näkyy etusivun positiivisten otsikoiden määrässä.

Iltalehden Niinistö-otsikoista ainoastaan 53 prosenttia oli neutraaleja. Toinen mielenkiintoinen huomio liittyy siihen, että Ilta-lehdessä Niinistöä käsitteleviä etusivuja oli ylipäänsä lähes tuplasti enemmän kuin etusivuja Halosen ensimmäisellä kaudella. Kun Halonen ylsi ensimmäisellä presidenttikaudellaan Iltalehden etusivulle 137 kertaa, Niinistö ylsi sinne 270 kertaa. Niinistöstä kirjoitettuja artikkeleita oli siis lähes tuplasti enemmän kuin Halosesta. Silti Halosesta kertovia negatiivisia artikkeleita Ilta-lehdessä oli 49, kun taas Niinistöstä kirjoitettujen negatiivisten artikkeleiden määrä oli vain 45. Jos verrataan pelkkiä positiivisia ja negatiivisia artikkeleita keskenään, ero näyttäytyy entistä selvemmin. Peräti 64 prosenttia Niinistöä käsittelevistä artikkeleista oli positiivisia ja vain 36 prosenttia negatiivisia. Halosen kohdalla luvut ovat lähes päinvastoin: 61 prosenttia IL:n artikkeleista oli negatiivisia ja vain 39 prosenttia positiivisia.

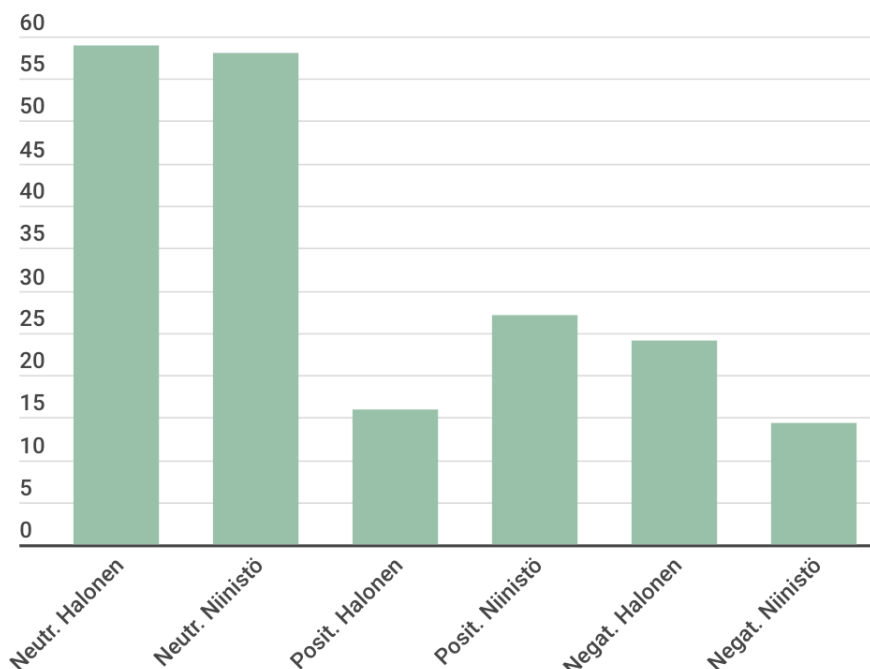
Ilta-Sanomissa Niinistöstä kertovista artikkeleista peräti 65 prosenttia oli neutraaleja. Halosen kaudella luku oli vielä tätäkin suurempi eli 73 prosenttia. Vaikka Ilta-Sanomissa Niinistö ja Halonen ylsivät täsmälleen yhtä monta kertaa etusivulle omalla presidenttikaudellaan, myös Ilta-Sanomissa Niinistön saama positiivinen julkisuus näkyi etusivulla. Ilta-Sanomissa 24 prosenttia artikkeleista oli positiivisia, kun Halosen kaudella luku oli vain 12 prosenttia. Kun verrataan vain positiivisia ja negatiivisia etusivun otsikoita toi-

siinsa, Ilta-Sanomissa Niinistön kauden positiivisuus korostuu vielä Iltalehteäkin selvemmin. Kirjoitetuista artikkeleista peräti 67 prosenttia oli positiivisia ja negatiivisia oli vain 33 prosenttia. Tosin toisin kuin Iltalehdessä, Ilta-Sanomissa Niinistö ja Halonen ylsivät täsmälleen yhtä usein etusivulle eli 194 kertaa. Neutraaleja artikkeleita oli tosin hieman vähemmän kuin Halosen aikana. Kun Halosen aikana neutraaleja artikkeleita Ilta-Sanomissa oli 141, Niinistön aikana niitä oli 126.

Negatiivisia artikkeleita kirjoitettiin Ilta-Sanomissa molemmista presidenteistä varsin vähän: Halosesta Ilta-Sanomissa kirjoitettiin vain 15 ja Niinistöä 11 prosenttia artikkeleista. Toisaalta asetelman voi kääntää myös toisin päin. Presidenttejä kohdeltiin eri tavalla: kun Niinistöä kirjoitettiin häidin tuskin 20 negatiivista artikkelia, Halosen kohdalla luku on 30.

Kun iltapäivälehtien tulokset laitetaan yhteen, selviää, että lehdet käsitelivät Niinistöä positiivisemmin kuin Halosta omalla ensimmäisellä presidenttikaudellaan.

Etusivun otsikoiden prosenttiosuus lehdissä

Kuva 27. Keskimäärin presidentti Niinistöä käsiteltiin iltapäivälehdissä huomattavasti positiivisemmin kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan.

On mielenkiintoinen kysymys, mistä tämä kaikki johtuu.

Osittain vastaus on kerrottu jo aiemmin tässä opinnäytetyössä ja vastaukseen on monia syitä. Viimeisessä luvussa pohdin vielä sitä, mikä on tehnyt nimenomaan Sauli Niinistöä niin suosituksen presidentin – jopa kriittisen median keskuudessa. Tässä luvussa palaan kuitenkin vielä siihen, miksi Sauli Niinistö on saanut kiltimpää kohtelua iltapäivälehdiltä Tarja Halosen verrattuna. Niinistön ja Halosen suosion vertailun voi jakaa opinnäytetyön aineiston ja muiden lähteiden perusteella kolmeen erilaiseen mutta toisiaan täydentävään kohtaan.

1. Aika

Aika oli erilainen, kun Tarja Halonen valittiin Suomen tasavallan presidentiksi. Siteerasin jo aiemmin tässä opinnäytetyössä Iltalehden pääkirjoitusta Halosen virkaanastujaispäivältä. Kirjoituksen mukaan presidentin valtaoikeuksien riisumisella ei ollut ”virallista yhteyttä siihen, että uusi presidentti saattaisi olla nainen. Vai oliko sittenkin?”. On vaikea kuvitella, että yksikään Journalistin ohjeisiin sitoutunut lehti kirjoittaisi tällaisen pääkirjoituksen nykypäivänä.

Tätä kirjoittaessa tapetilla ovat olleet puhe tasa-arvosta, feminismistä ja esimerkiksi #metoo-liikkeestä. Vaikka 2000-luku alkoi naisen valitsemisella Suomen tasavallan presidentiksi, esimerkiksi luvussa 5.2. esitelty kartta suomalaisten äänestyskäyttäytymisestä paljastaa, millaisessa maassa vielä elettiin: suurin osa Suomen vaalipiireistä ei olisi valinnut Tarja Halosta Suomen presidentiksi. Periaatteessa sillä ei ole väliä. Suomessa presidentinvaalien vaalitapana on suora henkilövaali, eikä kunnilla tai vaalipiireillä ole valitsijamiehiä. Siitä huolimatta nämä kaksi esimerkkiä ovat oivaa ajankuvaa Halosen ajan Suomesta. Suomi vasta harjoitteli lasikattojen rikkomista, eikä siinä ajassa Iltalehden pääkirjoitus olisi aiheuttanut somemyrskyä.

Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella elettiin myös aikaa, jolloin lehdet saivat tuotonsa paperilehtien myynnistä. Oltiin vasta tulossa iltapäivälehtien saturaatiopisteeseen eli pisteeseen, jolloin paperisten iltapäivälehtien myynti oli suurimmillaan. Kuten tässä opinnäytetyössä on aiemmin kerrottu, tämä tapahtui vuonna 2001.

Kaikki nämä tekijät, kansan perinteinen käsitys miehen ja naisen roolista, aika, jossa elettiin sekä tarve saada myytyä lehtiä, ovat nähdäkseni syitä siihen, miksi Iltalehden ja Iltta-Sanomien oli tarve myydä lehtiä Muumimamma-imagolla, verorahojen tuhlaamisen kauhistelulla sekä hämmästelemällä sitä, miksi Tarja Halonen ja hänen puolisonsa Pentti Arajärvi eivät olleet naimisissa.

Pelkästään ajankuvaan liittyen on helppo todeta, että Suomen arvojohtajana toimivan presidentin on huomattavasti helpompi toimia nykypäivänä iltapäivälehtien kanssa kuin esimerkiksi vuonna 2000. Esimerkiksi Pasi Kivioja pohtii väitöskirjassaan, onko iltapäivälehtien siirtyminen verkkoon näkynyt niiden rosoisuuden tasoittumisena sekä vähentyneenä riskinottona. Kivioja muistuttaa, että viime vuosina iltapäivälehtien lööpit eivät ole aiheuttaneet samanlaista moraalista paheksuntaa kuin vielä 2000-luvun alussa. Tuolloin käytiin kovaa keskustelua muun muassa lööppien väkivallasta. (Kivioja 2018, 193.)

Internetin aikakaudella merkitystä on myös sillä, jaetaanko juttua sosiaalisessa mediassa ja miten kauan juttua luetaan. Jos pelkillä klikeillä olisi merkitystä, esimerkiksi Iltalehti tuskin olisi lopettanut Iltatyttö-konseptiaan, joka oli yksi sen suosituimmista juttuaiheista kuukaudesta toiseen. (Koski 2015, 28) Muutos on tiennyt sitä, että sekin voi olla uutinen, kuinka presidentti kiittää kiusaamiseen puuttunutta poikaa julkisesti. Koska paperilehden merkitys on vähentynyt, arkena ei ole juurikaan tarpeen miettiä, myykö uutinen printtilehteä. Silti juttu voi olla etusivulla, koska enää irtomyynti ei ole lehdille elämän ja kuoleman kysymys. Sitä paitsi: paperilehtiä ostavat pääasiassa ikääntyneet ihmiset, jotka eivät välttämättä ole uutiseen vielä törmänneet.

2. Henkilökohtainen persoona

Kuten aiemmin todettiin, myös Halonen oli omana aikanaan suosittu presidentti. Se ei vain näkynyt ainakaan täysin iltapäivälehtien sivuilla. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että media pyrki korostamaan puolia, joita ajatteli kansan pohtivan istuvasta presidentistään. Tästä kertoo muun muassa otsikko *IS-Gallup: Kansa hyväksyy Halosen avoliiton ja eron kirkosta*. Mielenkiintoinen huomio otsikossa on se, että gallup tehtiin vain reilu kuukausi Halosen virkaanastumisen jälkeen. Olisihan se erikoista, jos kansa ei hyväksyisi presidenttinsä päätöksiä, vaikka on vain paria kuukautta aiemmin valinnut kyseisen kirkosta eronneen ja avoliitossa elävän henkilön johtajakseen suoralla kansanvaalilla.

Kenties iltapäivälehtien toimituksissa ajateltiin, että istuvan presidentin tausta ja henkilöhistoria suututtaisivat edelleen sitä väestönosaa, joka vaalikamppailun aikana vieroksui Halosen Seta-taustaa, kirkkoon kuulumattomuutta tai jostain muusta syystä äänesti Ahoa.

Tarja Halosen presidenttikauden alussa muun muassa kristillisdemokraattien silloinen kansanedustaja Kari Kärkkäinen arvosteli Halosta seuraavasti:

Miltä näyttää Tarja Halosen kuva: kirkkoon kuulumaton, avosuhteessa elävä, seksuaalisia vähemmistöjä suosiva ym., tällaisenko esimerkin ja kuvan haluamme esittää lapsillemme ja nuorillemme? Tämäkö on tyypillinen Suomi-kuva maailmalla.

Myöhemmin Kärkkäinen kommentoi Helsingin Sanomille, että ”Halosesta on kasvanut koko kansan Tarja”. (Luukka & Snellman 2003.)

Tehtyjen etusivujen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että pohjimmiltaan molemmista tässä opinnäytetyössä esitellystä presidentistä tulee kuva, jollaista presidentit haluavat itsestään medialle näyttää. Siinä missä aineistossa on useampikin otsikko, kuinka Halonen ”innostui laulamaan” tai ”bailaamaan”, Niinistö ”kehui” tai ”ylisti” tavallisia kansalaisia tai kertoi ”rakastavansa tätä maata”. Siinä missä aineistosta löytyy Halonen kävelemässä lippalakissa alennusmyynneissä, Niinistö soittaa Saulina Naantalista radion luontoiltaan. On vaikea uskoa, ettei istuva presidentti tietäisi, että tällaiset tavallisuutta korostavat teot päätyisivät iltapäivälehtien uutisiksi.

On kuitenkin mielenkiintoista pohtia, miten aika vaikutti etusivun otsikoihin. Siinä missä Halonen hätkähdytti” alennusmyynnissä, olisiko 2010-luvun Halonen ”hurmannut kansan parissa lippalakissaan”? Sellaista otsikkoa olisi voinut jakaa hyvin esimerkiksi Facebookissa. 2000-luvun alussa hätkähdyttävä otsikko sai kansan paremmin ostamaan lehteä kioskillalla tai niin ainakin iltapäivälehtien toimituksissa ajateltiin.

Joka tapauksessa Halosesta muodostuu aineiston perusteella kuva siitä, että jos hän käyttäytyy kuin maan äiti, uutinen on positiivinen, mutta jos hän poikkeaa kuvasta, mielikuva onkin negatiivinen. Nyt aineistossa on esimerkiksi useita kymmeniä Halosen sukupuolta korostavia etusivuja. Jos Halonen on pukeutunut lippalakkii alennusmyynneissä, hän hätkähdyttää. Toisaalta viimeinen Halosen ensimmäisen presidenttikauden etusivun IL-otsikko *Sirpa Selänne: Halonen huolissaan Teemun voinnista* kertoo omaa

kieltään siitä, kuinka Halosen naiseutta korostettiin käännteessä kuin käännteessä. Vastaavasti Niinistön miehistä olemusta korostettiin aineistossa useaan otteeseen, kuten otsikossa *Lihansyöntiä vähentänyt Niinistö ei luovu kinkusta*. Suomalainen mies voi vähentää lihansyöntiään, mutta ei hän tietenkään joulukinkustaan luovu.

3. Parisuhde

Yksi konkreettisimmista eroista presidenttien uutisten sävyissä liittyy parisuhteeseen. Siinä missä Jenni Haukio esiintyy lähes pelkästään positiivisessa valossa, Pentti Arajärven osa on olla iltapäivälehtien etusivulla ”linnatuomion uhrina”, läksytettävänä miehenä tai miehenä, jolle täytyy etsiä töitä.

Asetelma on erikoinen, kun ottaa huomioon, että paperilla Halosen ja Arajärven rakkaustarina on kuin romanttisesta kokoillan elokuvasta. Rakkaustarinan juuret ulottuivat Halosen presidenttikauden alkaessakin 15 vuoden taakse. Tuleva pariskunta nosti vihreiden silloisen kansanedustajan, pyörätuolissa istuneen Kalle Könkkölän yhdessä invataksiin. Tuolloin Halonen työskenteli kansanedustajana ja Arajärvi valiokuntasihteerinä. Pariskuntana totesi Anne Flinkkilän televisiohaastattelussa, kuinka tuo oli sellainen ”klik”-hetki eli rakkauden alkupiste. (Makkonen 2018.)

Aineistosta tuleekin vaikutelma siitä, että suomalaiselle luonteenlaadulle on soveliaampaa, että miespresidentti on naimisissa 31 vuotta itseään nuoremman, hillityn naisen kanssa kuin että naispresidentti on avoliitossa itseään viisi vuotta nuoremman oikeustieteen tohtorin kanssa, joka ei ”edes” ole hänen lapsensa isä.

Haukion ja Niinistön suosio lehdistössä on aineiston perusteella häkellyttävää. Sitä tästä aineistosta ei selviä, miten tarkoituksellisesti rakennettu kuva tavallisesta ja kansakunnan heikommat huomioonottavasta pariskunnasta on. Esimerkiksi Ilari Väänänen pro gradu -tutkimus toukokuulta 2016 vahvistaa näkemystä siitä, että ainakin osittain julkinen kuva on rakennettu tietoisesti. Kun Väänänen tutki Niinistön ja Haukion esiintymistä aikakauslehdissä, selkein tulos oli se, että presidenttipari halusi rajata julkisuudesta pois yksityisen roolinsa ja henkilökohtaisen elämänsä. Sen sijaan pariskunnasta luotiin kuvaa arkisuuden, harrastusten ja tavallisuuden kautta. (Väänänen 2016, 108–111.)

Toki tähän kaikkeen vaikuttaa myös aika, jota eletään. Kuten aiemmin tuli todettua, vielä 2000-luvun alussa kysyttiin, onko presidentin soveliaista olla kirkosta eronnut ja avoliitossa. Oman osansa tästä sai myös presidentin puoliso Pentti Arajärvi. Halonen itsekin hämmästeli asiaa muun muassa Helsingin Sanomissa seuraavasti.

Arvoisa mieheni sai alkuaikoina jatkuvasti osaaottavia kommentteja, ja hänestä on yritetty tehdä ihan toisentyyppistä ihmistä kuin hän todellisuudessa on. Hän on kovan luokan asiantuntija, hyvin itsenäinen ja tarvittaessa temperamenttinen. Kaiken onneksi hän ei esiinny sellaisena puolison roolissa. Silloin hän on protokollan mukaisesti oikealla paikalla – useimmiten. (Sundberg 2005.)

On kuitenkin mielenkiintoista pohtia, olisivatko esimerkiksi Niinistöä kirjoitettavat jutut vähemmän positiivisia, jos hän ei olisi mennyt naimisiin Jenni Haukion kanssa.

Todennäköisesti eivät, koska Niinistö totuttiin näkemään tarkkana kirstunvartijana ja vaikeuksista huolimatta menestyneenä poliitikkona mediassa jo ennen avioliittoaan Haukion kanssa. Toisaalta tämän opinnäytetyön aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että toisinpäin yhtälö ei olisi ainakaan 2000-luvun alussa toiminut, siis, että jos Halonen ei olisikaan ollut yhdessä Arajärven kanssa. Tämä näkyy konkreettisena esimerkkinä myös tämän opinnäytetyön aineistossa, jossa kirjoittelu Halosesta kääntyy sitä negatiivisemmaksi, mitä enemmän hän läksyttää miestänsä ja mitä enemmän kuvaan ”maan lempeästä äidistä” tulee säröjä.

6. Johtopäätökset

Jos maailmanhistoria olisi mennyt toisin, viisikymppinen saksalaisvalokuvaaja Philip von Hessen olisi nyt Suomen kuningas. Toisin kuitenkin kävi. Von Hessenin isoisän isästä Friedrich Karlista ei ikinä tullut Suomen kuningasta, vaikka vuonna 1918 niin pitikin käydä.

Siitä lähtien suomalaiset ovat kuitenkin haikailleet vahvan johtajan perään. Kun Yle kysyi vuonna 2009 suomalaisilta, kenen pitäisi johtaa Suomen EU-politiikkaa, peräti 81 prosenttia olisi nostanut presidentin Suomen EU-politiikan johtajaksi (Yle 2009). Sama oli nähtävissä myös vuonna 2017, kun Elinkeinoelämän valtuuskunta Eva tutki kansalaisten suhdetta tasavallan presidenttiin. Vastausten perusteella suurimmalla osalla suomalaisista instituutioista oli vastaajien mukaan liikaa valtaa – vaan ei presidentillä. Tutkimuksessa niukasti yli puolet eli 56 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että presidentillä

on sopivasti valtaa. Jopa 43 prosenttia olisi kuitenkin valmis kasvattamaan presidentin valtaa. (Toivonen 2017.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimuskysymykseni oli: *Käsittelivätkö iltapäivälehtien etusivut Sauli Niinistöä ensimmäisellä presidenttikaudella vähemmän kriittisesti kuin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan?* Hypoteesini oli, että iltapäivälehdissä on kohdeltu kriittisemmin Tarja Halosta hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan kuin Sauli Niinistöä hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan. Kuten viidennessä luvussa on käyty läpi, hypoteesini piti paikkansa varsin hyvin. Vaikka Niinistö moitti muun muassa kesällä 2017 Iltalehteä kriittisestä Nato-kirjoittelusta, molemmissa iltapäivälehdissä suhtautuminen häneen oli positiivisempaa ja vähemmän kriittistä kuin suhtautuminen Halosen.

Suomalaiset luottavat siis presidenttiinsä. Se näkyy tämän tutkimuksen aineistossa esimerkiksi siten, että 12 vuoden aikana julkaistuista 7 260 etusivusta useampi kuin joka kymmenes käsitteli istuvaa presidenttiä. Siksi onkin yllättävää, kuinka selkeästi Niinistöä käsittelevät etusivun otsikot poikkesivat Halosen presidenttiajasta. Vaikka Niinistö on ollut kansan keskuudessa nykyisen perustuslain suosituin presidentti, on yllättävää, että mediassakin Niinistö on nauttinut niin paljon suurempaa suosiota kuin Tarja Halonen.

Niinistön suosio on vain kasvanut sen jälkeen, kun tämän tutkimuksen otanta päättyi ensimmäiseen presidenttikauteen. Esimerkiksi joulukuussa 2019 peräti 91 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että Niinistö oli suoriutunut presidentin tehtävistään hyvin (Hiilamo 2019). Mielenkiintoinen huomio on sekin, että tämä on tapahtunut siitä huolimatta, että myös Halonen oli hyvin suosittu presidentti. Halosen toisen presidenttikauden alussa noin 86 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että hän oli hoitanut tehtävänsä hyvin (Yle 2008).

Näistä luvuista huolimatta tämän tutkimuksen tulokset ovat osoittaneet, että presidentti Niinistö on saanut ainakin iltapäivälehdiltä lempeämpää kohtelua kuin presidentti Halonen. Seuraava kommentti on subjektiivinen. Silti Niinistön edeltäjän Tarja Halosen pohdintaan Niinistön mediasuosioista presidentinvaaleissa 2018 voi tämän tutkimuksen perusteella ainakin osittain yhtyä. (Mörttinen & Nurmi 2018.)

Kyllä media suhtautuu suunnilleen niin kuin media itäisessä naapurissa – että on vain yksi ehdokas. Enkä sano, että siitä huono lopputulos tuli. Tarkoitan vain, että tunnelma oli kovin, kovin erilainen kuin 2006.

Onko tällä kaikella sitten mitään väliä?

On. Esittelen vielä tämän tutkimuksen lopussa kuvan 30 mukaisen kuusikohtaisen teorian, jota kutsun *Median murroksen hyödyntämisen strategiaksi*. Ideana siinä on se, että taitava poliitikko hyödyntää median murrokseen liittyvät lieveilmiöt, kuten kiireen ja muun muassa mainonnasta johtuvan klikkihakuisuuden. Teoria saattaa toimia myös muualla, mutta tässä opinnäytetyössä perustelut ja toimivuus soveltuvat nimenomaan Suomen iltapäivälehdistöön 2010-luvulla.

Media elää edelleen murrosvaihetta paperilehden ja digitaalisen median välillä. Olisi erikoista, että vielä 20 vuoden kuluttua esimerkiksi ison osan iltapäivälehtien päivittäisestä viihdesisällöstä muodostaisivat julkkisten Instagram-kuvat, joissa he kertovat päivän kuulumisistaan. Samalla tavoin ajattelen, että tulevaisuudessa media huomaa entistä paremmin, pitääkö esimerkiksi tasavallan presidentin jokaisesta pallopelistä lasten kanssa tehdä oma uutinen.

Niinistö on ollut suosittu jo aiemmin, mutta suosiota ei ole varsinaisesti vähentänyt Facebookissa ja Twitterissä julkaistut päivitykset tavallisista arjen asioista. Vaikka seuraava kesän 2020 päivitys ja sitä seurannut etusivun otsikko ei ollutkaan enää tämän opinnäytetyön aineistossa mukana, se kuvaa oivallisella tavalla, miksi Niinistö viehättää suomalaisia: ja se jokin on tavallisuus – tai ainakin vaikutelma siitä.

Kuva 28. Tähän päivitykseen moni mökkiläinen voi samaistua. *Sauli Niinistön Twitter-päivitys sai yli 13 000 tykkäystä...*

Valteri Bottaksen lähipiiri paljastaa: 30
"HÄN ON VALMIS MAAILMAN-MESTARIKSI!" F1-kausi starttaa jälleen!

"Miten työkalujen pakkaukset saa auki?"
NIINISTÖ KYSYI APUA ARKISEEN PULMAAN Suomalaiset riensivät auttamaan

ILTALEHTI

KESKIVIIKKO 1.7.2020 Hinta 1,80 € Osta Iltalehden kanssa: Muistojen Karjala 6,70 €

Maria Jungner, 46, avoimena uudesta rakkaastaan

'HÄN ON IHANA MIES!' 22

Ranskalainen Sebastien saapui Suomeen

Asiantuntijan neuvot turvalliseen työskentelyyn
PIHATÖISSÄ USEITA VAARANPAIKKOJA 10

Timo Soinin uskotaan palaavan politiikkaan
SUUNNITTEILLA UUSI PUOLUE? 6

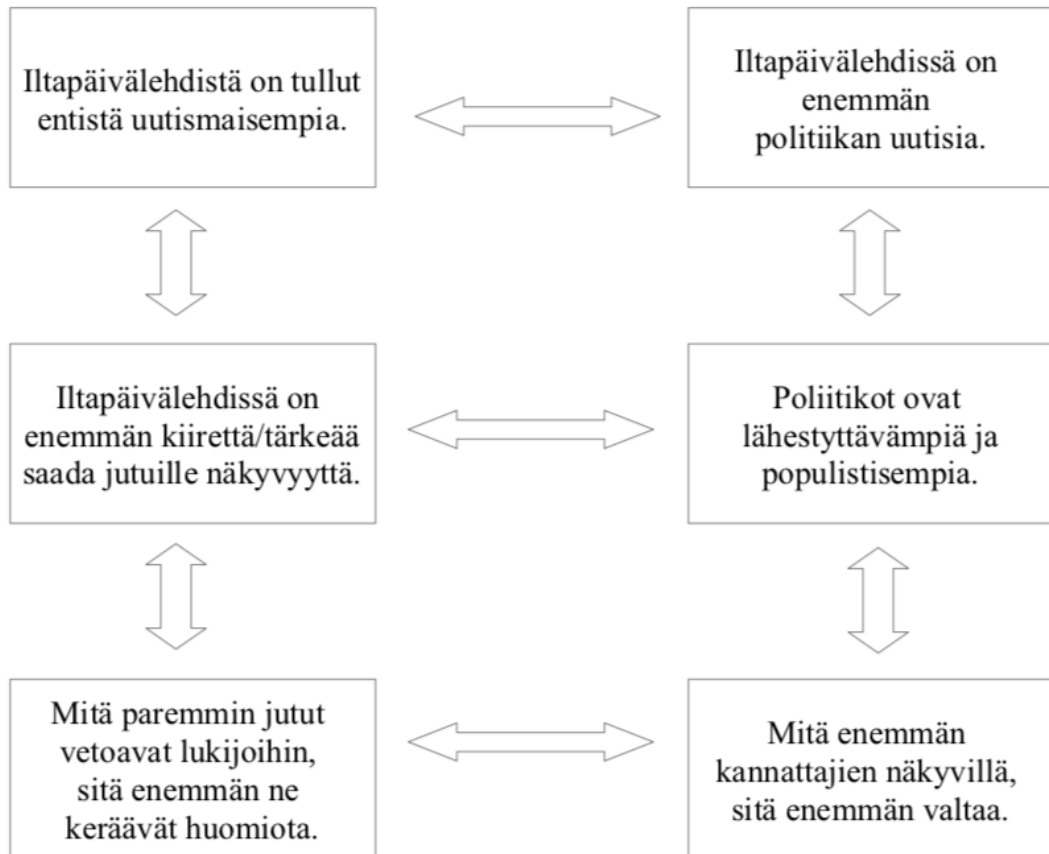
Jethron kiireinen kesä
TV-SARJA JA UUSI VENE 26
 Ei aikaa lomailuun

0309-202848 • Hinta 1,80 € (sis. alv.)
 25027
 6 414 880 23 1300

Kuva 29. ...Ja seuraavana päivänä Twitter-päivityksellä myytiin Iltalehteä.

Väitän, että Niinistön tapa hyödyntää mediaa on osittain luotu internetajan ”vaatimukseen”. Yritän lopussa perustella väitteeni äsken mainitun kuuden kohdan avulla.

Median murroksen hyödyntämisen strategia

Kuva 30. Taitava poliitikko hyödyntää iltapäivälehtien murrosvaiheen nettijournalismin alkutaipaleella.

Median murroksen hyödyntämisen strategia:

1) Iltapäivälehdet ovat viimeisen 15 vuoden aikana siistittyneet ja esimerkiksi politiikan ja yhteiskunnan aiheet ovat lisääntyneet viihteen ja sensaatiouutisten kustannuksella. (Kivioja 2018, 187–189)

2) Tästä on seurannut se, että poliitikot ja politiikan aiheet ovat entistä enemmän päivit-
täisellä uutisagendalla.

3) Muun muassa John Street muistuttaa, että politiikka on markkinointia. Puolue on kuin yritys, jossa markkinoidaan joko itseään ja osaamistaan tai muiden osaamista (Street 2005, 251–252). Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa poliitikot pyrkivät pääsemään lähemmäs äänestäjiään (Enli & Skogerbø 2015). Poliitikot myös tietävät, että päivityksiä saatetaan käyttää jutuissa ja osin siksi sosiaalinen media toimii poliitikoille tiedotuskanavana. Esimerkiksi presidentti Niinistö tiedotti Aaro-poikansa syntymästä vuonna 2018 omalla Facebook-tilillään (Koski & Aalto-Setälä 2018).

4) Koska iltapäivälehdissä on takavuosia kiireisempää, juttuja saatetaan tehdä esimerkiksi näiden Facebook-päivitysten seurauksena. Internetissä uutiskilpailu on sekuntipeiliä, joten jutuille on tärkeää saada mahdollisimman nopeasti mahdollisimman suuri huomio (Suikkanen, Saloniemä & Holma 2012, 69–74).

5) Nettiaikakaudella jutut saavat huomiota sitä enemmän, mitä enemmän niitä klikataan ja mitä enemmän niitä jaetaan. Internetaikana juttuja jaetaan myös oman imagon perusteella (Jeffries 2015). Jos presidentti jakaa kuvan jääkiekkopelistä tavallisten ihmisten kanssa, miksi kuvasta ei tykkäisi Facebookissa?

6) Mitä enemmän poliitikkona tekee tällaisia aloituksia ja päivityksiä Facebook-sivuilleen, sitä enemmän saa huomiota kannattajiltaan – ja kenties jopa uusia kannattajia. Kun kannattajia on tarpeeksi, tarkoittaa se lisää valtaa. Valta on poliitikon tärkeintä pääomaa, koska mitä enemmän on valtaa, sitä enemmän voi vaikuttaa asioihin.

Kun edellä mainitut kohdat yhdistää toisiinsa, saadaan kokonaisuus, joka kuvaa erityisesti Iltalehdessä Niinistön ensimmäisellä presidenttikaudella nähtyä kehitystä.

Edellä mainitut kohdat ovat toteutuneet Sauli Niinistön ensimmäisen presidenttikauden osalta iltapäivälehdissä. Vaatisikin lisätutkimusta, pitääkö esittämäni teoria myös muiden poliitikkojen ja muiden sanomalehtien osalta paikkansa.

Tässä tutkimuksessa on kerrottu, kuinka iltapäivälehdet ovat käsitelleet presidentti Niinistön ensimmäistä presidenttikautta vähemmän kriittisesti kuin Tarja Halosen ensimmäistä presidenttikautta. Lisätutkimusta vaatii muun muassa se, onko tämä ylipäänsäkin päättäjiin sosiaalisen median kaudella liittyvä ilmiö vai nimenomaan Haloseen ja Niinistöön liittyvä ilmiö. Lisätutkimusta kaivattaisiin myös siitä, miten poikkeuksellista positivistista julkisuutta on hyödynnetty vallankäytössä ja myös siitä, miten media voisi paremmin noudattaa ideaaliaan neutraaleista uutisista myös internetin aikakaudella.

Tätä kirjoittaessa eletään erikoista syksyä 2020, jolloin koronaviruksen aiheuttama Covid-19-tauti on vaikuttanut elämään laajasti ympäri maailmaa.

Suomessa on eletty poikkeusoloissa ensimmäistä kertaa toisen maailmansodan jälkeen. Mainitsin tämän opinnäytetyön johdannossa, kuinka presidentti Niinistö esitti ennen ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan eli tp-utvan kokousta pääministeri Sanna Marinille (sd) ja muutamalle muulle keskeiselle ministerille ehdotuksen operatiivisen nyrkin perustamista.

Vasta historiantutkimus todennäköisesti paljastaa tarkemmin – jos paljastaa – , mistä nyrkissä lopulta oli kysymys. Niinistön ehdotus ei ollut missään nimessä kielletty. Se oli kuitenkin esitys, jota ei olisi välttämättä kuultu, jos Niinistö ei olisi niin suosittu presidentti kuin mitä hän on tähän mennessä ollut. Julkisessa keskustelussa ehdotuksesta tuli käsitys ainakin osittain sisäpolitiikkaan puuttumisesta, vaikka sisäpolitiikka ei kuulukaan presidentin valtaoikeuksiin. Mielenkiintoiseksi ehdotuksen tekee myös se, että presidentti Niinistö ja pääministeri Marin myönsivät nyrkki-idean ja kirjeenvaihdon vasta sen jälkeen, kun useat mediat olivat julkaisseet uutisensa aiheesta. Ilman kriittistä journalistia jutun kirjoittaminen ei olisi onnistunut. Siksi on tärkeää, ettei medially ole suosikkipäättäjiä sosiaalisen median aikakaudellakaan.

Lähteet

Aaltonen, Sanna & Högbacka, Riitta, 2015. Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura

Alma Media 2013. Alma Media Oyj Q4 ja tilivuosi 2013. http://hugin.info/3000/R/1761643/596524.pdf?fbclid=IwAR2UVMbHzcJo0JXE_oQAPy-Aruq2Tp13alarCaLSPj1u7XFEjNIB3iwQqIX8 (Luettu 1.7.2020)

Enli, Gunn & Skogerbø, Eli, 2015. Personalised Campaigns in Party-Centered Politics: Twitter and Facebook as Arenas for Political Communication. Alkuperäinen lähde: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369118X.2013.782330?fbclid=IwAR2kryOH4Y1PDj712v9z8Uox5j6Ys7MLLRJdgacRQWPcE5bAeB-t3BA3eqA&> (Luettavissa seuraavasta osoitteesta: https://www.academia.edu/4466303/Personalized_campaigns_in_party-centered_politics._In_special_issue_Social_Media_and_Election_Campaigns?fbclid=IwAR2xdNvjpu9JwDdXS8Sqblm-hYvFWazpinWvAnWWoR-PlmzzA6wfMs3EV19U) (Luettu 27.4.2020)

Eskola, Jari ja Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Hiilamo, Elli-Alina, 2019. HS-gallup: Vain prosentti suomalaisista on tyytymätön presidentti Niinistöön. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006354275.html?ref=rss> (Luettu 26.4.2020)

Iltalehti 2019. Iltalehden tarina. <https://www.iltalehti.fi/info/iltalehdentarina> (Luettu 5.10.2019)

Jeffries, Adrienne 2015. Andreessen's Investment Values BuzzFeed at \$850M. <http://www.theverge.com/2014/2/14/5411934/youre-not-going-to-read-this> (Luettu 27.4.2020)

Kilpi, Timo 2012. Tilanne kärjistyy! Iltä-Sanomat. Juhlalehti 80 vuotta. Helsinki: Punamusta Oy.

Kivioja, Pasi 2004. Alaston lööppi! Millaiset uutiset myyvät tabloid-lehtiä – ja miksi? Lähtitarkastelussa Iltä-Sanomien lööpit, etusivut ja myyntiluvut vuonna 2002. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/91813/gradu00332.pdf?sequence=1> (Luettu 26.4.2020)

Kivioja, Pasi 2007. Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa. Tampere: CityOffset Oy

Kivioja, Pasi 2018. Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa. Hiipuva printti, nou-seva digitaalinen mahti ja ansaintamallin uusi asento. Väitöskirja. Tampere: Tampe-

reen yliopisto, viestintätieteiden tiedekunta. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104618/978-952-03-0904-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Luettu 27.4.2020)

Koski, Sami & Aalto-Setälä, Julia 2018. Presidenttiparin vauva on syntynyt! Poika tuli. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201802020212930> (Luettu 27.4.2020)

Koski, Sami 2015. Tissejä, seksiä vai BB:tä? Lukijoille merkitykselliset jutut Iltalehti.fi:n perusteella. Helsinki: Metropolia-ammattikorkeakoulu, elokuvan ja television koulutusohjelma, televisio ja radiotyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/91591/Tisseja%20seksia%20vai%20BBta%20-%20koski%20opinnytetyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Luettu 5.10.2019)

Kunelius, Risto 2009. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Luukka, Teemu & Snellman Saska, 2003. Tarjan demokraattinen tasavalta. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004164008.html> (Luettu 1.7.2020)

Media Audit Finland 2019. Levikkihaku. <http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/levikki-trendihaku/> (Luettu 5.10.2019)

Niipola, Jani 2020. Somevaikuttajia neuvotaan nyt viestimään koronasta: ”Tuetaan vaikuttajia, jotta tieto on oikeanlaista ja faktat kunnossa”. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/somevaikuttajia-neuvotaan-nyt-viestimaan-koronasta-tuetaan-vaikuttajia-jotta-tietoon-oikeanlaista-ja-faktat-on-kunnossa/f04e81ed-fafe-48e0-9937-70ecfe5f8dd3?fbclid=IwAR3wtlbgfqT6mBigz13xt28RuLsJV0cLGd46eBVqRIYfLeRiVwBZeB8FkTI> (Luettu 22.6.2020)

Oikeusministeriö. Presidentinvaali. <https://vaalit.fi/presidentinvaali> (26.4.2020)

Oikeusministeriö. Presidentinvaalit 2006. https://tulospalvelu.vaalit.fi/TP2006K2/s/tulos/tulos_kokomaa.html (Luettu 27.4.2020)

Oikeusministeriö. Presidentinvaalit 2012. https://tulospalvelu.vaalit.fi/TP2012K1/s/tulos/tulos_kokomaa.html (Luettu 26.4.2020)

Panula, Jarmo 2017. ”Osaava, arvostettu, korvaamaton”. Sauli Niinistöä käsittelevät diskurssit Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien kolumneissa vuonna 2016. Pro gradu - tutkielma. Vaasa: Vaasan yliopisto, filosofinen tiedekunta, viestinnän maisteriohjelma.

Pavlik, John V. 2001. Journalism and new media. New York: Columbia University Press.

Pew Research Center. Newspapers Fact Sheet. <https://www.journalism.org/factsheet/newspapers/> (Luettu 27.4.2020)

Reuters-instituutti 2017. Uutismedia verkossa 2017. Reuters Institute Digital News Report – Suomen maaraportti. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus Comet. http://www.medialiitto.fi/files/4269/DNR2017-Suomi1906_final.pdf (Luettu 26.4.2020)

Reuters-instituutti 2019. Uutismedia verkossa 2019. Reuters-instituutin Digital News Report – Suomen maaraportti. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus Comet. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/115555/978-952-03-1139-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (Luettu 26.4.2020)

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html (Luettu: 27.4.2020)

Saari, Heikki 2007. Isku tajuntaan. Eli suomalaisen iltapäivälehdistön lyhyt historia. Juva: Johnny Kniga.

Seitamaa-Hakkarainen, Piritta. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/> (Luettu 27.4.2020)

Sloan, Bill 2001. "I watched a Wild Hog Eat My Baby!" A Colorful History of Tabloids and Their Cultural Impact. New York: Prometheus Books.

Street, John, 2011. Mass Media, Politics & Democracy. Lontoo: Red Globe Press.

Suikkanen, Risto, Saloniemi, Aira ja Holma, Aino 2008. Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2008. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos. Tampere: Kopio Niini Finland Oy

Suikkanen, Risto, Holma, Aino & Raittila Pentti 2012. Muuttumaton uutinen? Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2007–2012, loppuraportti. Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus. Tampere: Kopio Niini Finland Oy

Sundberg, Anneli 2005. Kuningatar ja kaksi jokeria. Helsingin Sanomat. 31.12.2005 <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004164008.html> (Luettu 1.7.2020)

TNS Metrix, 2019. Suomen web-sivustojen viikkoluvut. <http://tnsmetrix.tns-gallup.fi/public/> (Luettu 5.10.2019)

Tiilikainen, Teija 2013. "Tarja Halonen -presidentti puolustuskannalla". Teoksessa Tiisonen, Seppo, Maritta Pohls & Juha Korppi-Tommola (toim.), Presidentti johtaa, Suomalaisen valtiojohtamisen pitkä linja, s. 258–277. Helsinki: Siltala

Toivonen, Sarianna. Tyytyväiset alamaiset. Elinkeinoelämän valtuuskunta. https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2017/03/eva_asenne_raportti_2017_tyytyvaiset_alamaiset.pdf (Luettu 26.4.2020)

Tuominen, Miinukka 2015. "Nainen punatukkainen, äkäinen, liberaali, kansanomainen nainen!" Presidentti Tarja Halosen sukupuolen representaatiot mediassa vuonna 2000–

2012. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, politiikatieteet. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62083/Tuominen.Miina.pdf?sequence=2&isAllowed=y&fbclid=IwAR37NQgA5vXm4C7I5xSiWMZIsYRs-RONEe7mOvC0IsZRI4gD64IXILqB8Nrs> (Luettu 1.7.2020)

Uusivirta, Mari 2014. Sattumat pelastivat Niinistön perheen tsunamilta: "Jotain suunnatonta lähestyy" <https://www.iltalehti.fi/uutiset/a/2014122618954011> (Luettu 26.4.2020)

Vuortama, Juri 2019. Putinin ilme oli näkemisen arvoinen Kultaranta VIII:n kannella. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006211925.html> (Luettu 2.7.2020)

Väänänen, Ilari 2016. "Täydellinen ykköspari" Sauli Niinistön ja Jenni Haukion populaarien henkilökuvien kerronnanalyysi ja presidenttiparin intiimin toimijuuden rakentuminen. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, valtio-oppi. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99119/GRADU-1464784185.pdf?sequence=1&isAllowed=y&fbclid=IwAR1EP50-ODWz6sEiTU8IQDKyMVpdzWqkuAUcXrzDAKAXOIB2o7zxfXoh6es> (Luettu 1.7.2020)

Yle Uutiset 2008. Halosen suosio säilynyt ennallaan. <https://yle.fi/uutiset/3-5841713> (Luettu 26.4.2020)

Yle Uutiset a 2009. Niinistö-kritiikki kasvaa eduskunnassa. <https://yle.fi/uutiset/3-5920468?fbclid=IwAR1gUttDxrxblM8jTsqylp3fHQ-HGzjvaYsIGhltDXnsQ1e4hcEp41LNdWos> (Luettu 1.11.2020)

Yle Uutiset b 2009. Suomalaiset haluavat vahvan presidentin. <https://yle.fi/uutiset/3-5721837> (Luettu 26.4.2020)

Esimerkit oppinäytetyön taulukoinnista

1	Otsikko	Päivämäärä	Osasto	Aloasasto	Tapa
2	Anna-tytärkin juhli illalla Mäntyniemessä: Hienolta tuntuu!	02.03.00	Anna Halonen	Koko kansan prinsessa	Neutraali
3	IS esittelee Tarja Halosen tosiystävät	04.03.00	Tarja Halonen	Ystävät	Neutraali
4	Presidentti ei tullut kirkkojuhlaan. Talvisodan veteraanit pahastuivat Tarj	14.03.00	Tarja Halonen	Kritiikki	Negatiivinen
5	Mauno Koivisto IS:n haastattelussa: Voin käydä Tarja Halosen puolesta	21.03.00	Tarja Halonen	Kritiikki	Neutraali
6	Arajärvi tukee miesasiallikketta	22.03.00	Pentti Arajärvi	Mies naisen roolissa	Neutraali
7	Halosta kutsuttiin Norjan presidentiksi	23.03.00	Tarja Halonen	Valtiovierailu	Neutraali
8	Halonen soikettiin Venäjän vaalien loanheittoon	28.03.00	Tarja Halonen	Venäjä-suhde	Negatiivinen
9	Halonen muutatti rauhanturvajalkia	30.03.00	Tarja Halonen	Presidentti-instituutio	Neutraali
10	Halosen tukijoukot juhlivat Linnassa	31.03.00	Tarja Halonen	Juhlat	Neutraali
11	Presidentti Halonenkin tulee Leidenin ensi-iltaan	04.04.00	Tarja Halonen	Juhlat	Neutraali
12	IS-Gallup: Kansa hyväksyy Halosen avoilton ja eron kirkosta	10.04.00	Tarja Halonen	Nainen presidenttinä	Positiivinen
13	Ahtisaarten sohva ei kelvannut Haloselle	10.04.00	Tarja Halonen	Nainen presidenttinä	Negatiivinen
14	Erikoishaastattelu IS:ssä. Kela palkkasi Arajärven	13.04.00	Pentti Arajärvi	Mies naisen roolissa	Neutraali
15	Voiko häntä kutsua puolisoiksi?	26.04.00	Pentti Arajärvi	Mies naisen roolissa	Neutraali
16	Victoria ja Halonen tapasivat USA:ssa	28.04.00	Tarja Halonen	Presidentti maailmalla	Neutraali
17	Ruotsalaislehdet: Tässä tulee Muumimamma	04.05.00	Tarja Halonen	Ulkonäkö	Negatiivinen
18	Juri Derjabin arvioi Suomen presidentit	06.06.00	Tarja Halonen	Presidentti-instituutio	Neutraali
19	IS-Gallup: Halonen nousi jo Koiviston rinnalle	03.07.00	Tarja Halonen	Arvojohtaja	Positiivinen
20	Presidentti Halonen bailasi Porin Kuuba-illassa	24.07.00	Tarja Halonen	Juhlat	Neutraali
21	Tina Turner innosti Tarja Halosenkin laulamaan	11.08.00	Tarja Halonen	Juhlat	Neutraali
22	Salahäät	28.08.00	Tarja Halonen	Parisuhde	Positiivinen
23	Tässä u! tuore aviopari!	29.08.00	Tarja Halonen	Parisuhde	Positiivinen
24	Australiansisko iloittaa Tarja Halosen avioliitosta	16.09.00	Tarja Halonen	Parisuhde	Positiivinen
25	Sinikka Salo oli Halosen yllätysveto	23.09.00	Tarja Halonen	Julkisuus	Neutraali
26	1970-luvun seurustelu paljastui: Halosella ja Tuomiojalla suhde	04.10.00	Tarja Halonen	Parisuhde	Neutraali
27	Tulot ja verot: Yli 1500 nimeä...	02.11.00	Tarja Halonen	Julkisuus	Neutraali
28	Halonen uusi Linnan juhliin kutsuttavien listan	08.11.00	Tarja Halonen	Linnan juhlat	Neutraali
29	Presidentti saunotti Fräntin ja Vahasen	15.11.00	Tarja Halonen	Arvojohtaja	Neutraali
30	Presidentti Halonen joutui jalkaleikkaukseen	20.11.00	Tarja Halonen	Julkisuus	Neutraali
31	Tarja Halonen väilytti Nato-korttia	01.12.00	Tarja Halonen	Arvojohtaja	Neutraali
32	Linnan juhlien rohekkaimmat. Paljastavat puvut tänä vuonna. 24-sivuinen	07.12.00	Tarja Halonen	Linnan juhlat	Neutraali
33	Tarja Halosen puku jakoi kansan mielipiteet kahtia. Tuulipuku vai upea	08.12.00	Tarja Halonen	Linnan juhlat	Neutraali
34	Lapset innostuivat piirtämään Tarja Halosta	28.12.00	Tarja Halonen	Presidentti-instituutio	Neutraali
35	Näin alkoi vuosiluhut. Olympiajuhlat, missien kapinna, panttivangit, nai	29.12.00	Tarja Halonen	Presidenttikisa	Neutraali
36	Kuka kukin on 2001: Halosella uusia harrastuksia	08.01.01	Tarja Halonen	Julkisuus	Neutraali
37	Tarja Halosen salainen lomapaikka paljastui	12.01.01	Tarja Halonen	Julkisuus	Neutraali
38	Miksi Halosen kuvasta otuutuu toinen korva?	22.01.01	Tarja Halonen	Presidentti-instituutio	Neutraali

Taulukko 1/3

PageStyle Taulukko1

NOR

Summa=0

1	Otsikko	Päivämäärä	Osasto	Aloasasto	Tapa
2	Juhlallisuksien nolot mokat. Lipponen ohitti tylästi. Niinistö: Hyvät ruumiit. Arajärvi katsoi taa	02.03.12	Sauli Niinistö	Presidentti-instituutio	Negatiivinen
3	Tällainen on Saulin ja Jennin uusi koti	03.03.12	Sauli Niinistö	Parisuhde	Neutraali
4	Salattu arki presidenttien luona. Työntekijät kertovat	10.03.12	Henkilökunta	Henkilökunta	Neutraali
5	Ensimmäinen maakuntamatka. Niinistö hurmasi	21.03.12	Sauli Niinistö	Maan isä	Positiivinen
6	Tellerko Koivisto ylistää Jenni Haukiota. "Sormivan vaatimaton"	08.05.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Positiivinen
7	Sauli Niinistökkin arvostelee kalliita MM-lippuja	09.05.12	Sauli Niinistö	Arvojohtaja	Positiivinen
8	Sauli ja Jenni. Hellät kotikuvat. Katso koko kuvasarja	10.05.12	Sauli Niinistö	Parisuhde	Positiivinen
9	Jenni Haukion puhe sodan kokeneille. Liikutti mummut kyyneliin	14.05.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Positiivinen
10	Sauli ja Jenni: Lahjaksi erikoinen lasikuutio!	23.05.12	Sauli Niinistö	Valtiovierailu	Negatiivinen
11	Jennillä 40 euron tavistalaukku	24.05.12	Jenni Haukio	Valtiovierailu	Neutraali
12	Ruotsalaiset ylistävät Jenniä. "Gaala-illan kirkkain tähti"	25.05.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Positiivinen
13	Sauli Niinistö laitto kovan kovaa vastaan venäläiskenraalille	08.06.12	Sauli Niinistö	Venäjä-suhde	Positiivinen
14	Tänne Niinistö muuttaa remontin alta	12.06.12	Sauli Niinistö	Presidentti-instituutio	Neutraali
15	Suunnittelija tyrmää Niinistön. Lasikuutio oli surkea lahja Estellelle	20.06.12	Sauli Niinistö	Valtiovierailu	Negatiivinen
16	Jenni Haukion ihana kesä Kultarannassa	21.06.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Positiivinen
17	Niinistön ja Putinin juhannuskohtaaminen	21.06.12	Sauli Niinistö	Venäjä-suhde	Neutraali
18	Putinilta vakava uhkaus Suomelle Naton takia	25.06.12	Sauli Niinistö	Venäjä-suhde	Negatiivinen
19	Niinistö ja Haukio Tangomarkkinoilla. Sotilaskone vie kotiin. Matkaa vain 300 kilometriä.	13.07.12	Sauli Niinistö	Veronmaksaja	Negatiivinen
20	Elisabetilla kutsu Saulille ja Jennille. Vieraksi hoviin	21.07.12	Sauli Niinistö	Valtiovierailu	Positiivinen
21	Presidenttiparin yllätysohjelma olympiavierailulla. Yhteislaulua ja 200 korvapuustia kirkossa	27.07.12	Sauli Niinistö	Maan isä	Neutraali
22	Sauli ja Jenni. Olympiajuhlat Katen ja Williamin seurassa	28.07.12	Sauli Niinistö	Parisuhde	Positiivinen
23	Haukio ja Niinistö hurmasivat Lontoossa	30.07.12	Sauli Niinistö	Parisuhde	Positiivinen
24	IL paikalla. Suomen rikkain mies juhli Niinistön kanssa. Poju Zabludovicz	31.07.12	Sauli Niinistö	Kansn isä	Neutraali
25	Haukio Lontoossa. Tyviliasantuntijat: Tv-kuva paljasti liikaa	01.08.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Negatiivinen
26	Il tutki. Suomalaisen suosikkipresidentti. Katso yllätystulos.	04.08.12	Sauli Niinistö	Presidentti-instituutio	Neutraali
27	Il tutki. Maan arvio Niinistöstä. Venäjä, eurokriisi, Nato, edustaminen...	06.08.12	Sauli Niinistö	Arvojohtaja	Neutraali
28	He suojelevat presidenttiä	01.09.12	Sauli Niinistö	Presidentti-instituutio	Neutraali
29	Presidentin puolison yllättävä kotielämä. Pelaa konsolipelejä, nukkuu koiran kanssa	19.09.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Neutraali
30	Kuvat ja tunnelmat Norjasta. Jenni & Norjan kuningatar Sonja. Lämmin ystävyys syttyi heti. K	11.10.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Negatiivinen
31	Verroextra. Tuhansien tulot ja mätkyt. Kotiseutusi kovatuoloiset.	02.11.12	Sauli Niinistö	Presidentti-instituutio	Neutraali
32	Kirjaväite. Antonion ikä pelasti Niinistön.	06.11.12	Sauli Niinistö	Presidenttikisa	Neutraali
33	Brittiguru ihastui. Jenni kuin Jackie Kennedy	07.11.12	Jenni Haukio	Ensimmäinen	Positiivinen
34	Niinistön ensimmäiset Linnan juhlat. Salatun vieraslistan yllätysnimet	13.11.12	Sauli Niinistö	Linnan juhlat	Neutraali
35	Kiira Korven yllättävä päätös. Kieltäytyi kutsusta Linnaan	16.11.12	Sauli Niinistö	Linnan juhlat	Negatiivinen
36	Saulin ja Jennin ensimmäiset Linnan juhlat. Vieraina vähemmän johtajia ja enemmän työläisiä	24.11.12	Sauli Niinistö	Arvojohtaja	Positiivinen